

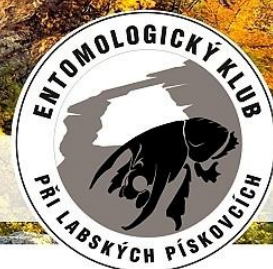
Listy Entomologického klubu při Labských pískovcích

časopis pobočky České společnosti entomologické

číslo 16

2017

Společné exkurze a výzkumy:

Dny EK 2016

a dodatek k broukům obory Vřísek

Aculeata NP České Švýcarsko

Dodatek k motýlům **Hraničního buku**

**Brouci českolipských pískoven -
Elateridae, Eucnemidae a Throscidae**

Muzejní novinky

Dorcadion of Armenia

Vydáno k příležitosti 19. schůze
Entomologického klubu při Labských pískovcích
v penzionu Koruna v Prysku
25.-26.března 2017

Vážení členové entomologického klubu,
milí kolegové a kamarádi,

v první řadě bych vám chtěl, byť opožděně, popřát hodně osobních i profesních úspěchů v roce 2017. Jsem opravdu velmi rád, že s mnohými z vás jsem se v minulém roce setkával velmi aktivně, ať již při faunistických průzkumech, či při nejrůznějších jiných příležitostech. Cením si i aktivního přístupu našich členů, o čemž svědčí i příspěvky publikované v těchto Listech. Přál bych si, aby náš klub byl stále tak aktivním sdružením, jako je tomu dosud.

Společně s veleváženým místopředsedou klubu Lukášem Blažejem jsme se rozhodli pořádat výroční schůze na začátku entomologické sezóny, k čemuž nás vedly dva hlavní důvody. Prvním důvodem byla velká pracovní i osobní vytíženost mnohých z nás v době předvánoční. V tomto období bylo nejen těžké najít termín setkání, který by vyhovoval všem členům, ale mnozí nenacházeli ani čas nezbytný k sepsání příspěvků ze svých jinak bohatých entomologických aktivit. A to jsme nemohli dopustit, neboť by byla jistě škoda, kdyby člen klubu chtěl, ale nestihl o svých bohatých aktivitách informovat formou příspěvku ostatní kolegy. Druhým důvodem pak bylo i nahromadění redakční práce právě v době před koncem roku, kdy úzký tým (pracující již dlouhodobě ve složení Lukáš Blažej a Miloš Trýzna) měl na svých pracovištích více práce spojené s uzávěrkou roku. A konečně v posunutém termínu spatřujeme i další výhodu, kdy se již společně můžeme namotivovat na právě začínající entomologickou sezónu...

Přeji vám hodně hezkých nejen entomologických zážitků v nadcházející sezóně.

Váš Miloš Trýzna
předseda

Entomologického klubu při Labských pískovcích
pobočky České společnosti entomologické

Zápis ze setkání členů Entomologického klubu při Labských pískovcích v Prysku 5. - 6. 12. 2015

V pořadí 18. setkání se zúčastnilo 18 členů (pořadí dle prezenční listiny: L. Blažej, J. Černý, P. Krásenský, J. Kadlec, M. Michalega, L. Čapek, Z. Lust, M. Jeremies, G. Ritschel, M. Honců, J. Phoenix, P. Moravec, P. Vonička, O. Šafránek, J. Spružina, P. Matúšových, R. Marschner a S. Rejl) a 9 hostů (dle prez. listiny: Žemlička, Zvarič, Wisura, Jelínková, Tutková, Voničková, Klapka L., Chvalkovský a Marschnerová). Omluveni byli páni kolegové M. Trýzna, R. Říha a P. Baňař.

Setkání zahájil a přítomné přivítal místopředseda klubu L. Blažej. Pro setkání bylo zvoleno nové místo v Dolním Prysku, především s ohledem na možnost ubytování i lepšího nabízeného

technického a prostorového zázemí. Zúčastnění byli seznámeni s plánovaným průběhem setkání, časovým rozvrhem, přednáškovými bloky a organizačními záležitostmi. Plánovaná klubová trička k 15. výročí EK nebyla z cenových důvodů dosud realizována. K věci se vyjádřila M. Voničková a přislíbila k příštímu setkání zajištění triček z kvalitního materiálu i za přijatelnou cenu. L. Blažej tlumočil nabídku pana Františka Fengla ohledně výroby entomologických krabic - muzejky je nucen od roku 2017 zdražit, avšak objednávky přijaté do konce roku budou ještě realizovány za starou cenu.

L. Blažej navrhl uspořádat Entomologické dny klubu v roce 2016 na území NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce s ubytováním v Krásné Lípě či v Jetřichovicích. Návrh byl účastníky odsouhlasen.

Členům a hostům bylo předáno 15. číslo Listů EK, 1. a 2. číslo Zpravodaje Správy Národního parku České Švýcarsko za rok 2015 a nový komix Příběhů z Labských pískovců - Sympatáci zmijáci. Volně k rozebrání byla kniha Příroda Frýdlantska a k zakoupení publikace Příběhy rozhledů Českosaského Švýcarska. Členům byly rozdány objednané výroční entomologické muzejky z výroby pana Františka Fengla.

Připomenuto bylo významné životní jubileum našeho váženého člena pana Rudolfa Říhy z Rumburku (85 let). K jeho výročí byla přítomnými podepsána kniha Příroda Frýdlantska, jejíž předání přislíbil R. Marschner. Jako nový člen byl přivítán Matěj Wizura, který se představil a přednesl svůj zájem o skupinu Lepidoptera, a to hl. rodu Phengaris s působením na Děčínsku.

Po obědě z kuchyně hostitele Karla Šmída byla zahájena přednášková část setkání. Pavel Krásenský pronesl přednášku Výzkum drabčikovitých a střevlíkovitých brouků řeky Labe a expediční téma Malajsie 2015 s ukázkou myrmekofilních rarit v preparované podobě. O výzkumu hmyzu v Bolívii, přednesl a příspěvek do Listů EK zpracoval Ondra Šafránek. O výsledcích společného entomologického průzkumu v oboře Vřísek popovídal L. Blažej s odkazem na příspěvek v Listech EK a na připravovaný článek ve sborníku Bezděž. Ve večerních hodinách, po několika dalších chodech z kuchyně Karla Šmída, pokračovalo setkání formou diskuzí.

Druhý den dopoledne byly po snídani promítnuty dva příspěvky L. Blažeje o typovém materiálu ve sbírkách Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě a připravovaném příspěvku o kutilkách a vosách chladných a inverzních biotopů NP České Švýcarsko do Sborníku Severočeského muzea v Liberci. Po obědě se setkání prohlásilo za úspěšné, bylo poděkováno za příjemné prostředí v penzionu Koruna a všichni účastníci setkání se odebrali vstříc svým domovům.

Zapsali J. Tutková a L. Blažej

Dny EK 2016 – Českolipsko

Lukáš BLAŽEJ, Petr BRŮHA,
Josef KADLEC & Zdeněk LUST

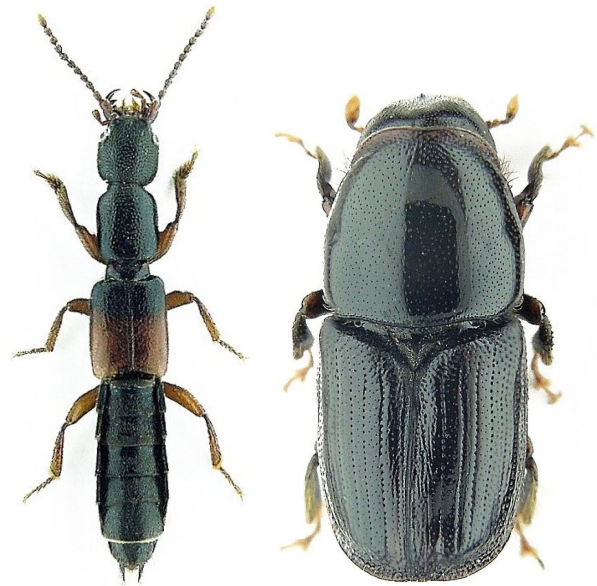
V roce 2016 se naše Entodny uskutečnily v pokročilejším termínu 12. - 13. srpna. Přestože byla původně odsouhlasena oblast NP České Švýcarsko, byla hlavním cílem obora Vřísek v Zahrádkách u České Lípy. Důvodem bylo především společné sledování této lokality v rámci připravovaného příspěvku o motýlech pro sborník Bezděz (cf. Černý et al. 2017), kde jsou zpracovány také výsledky z našich Dnů EK 2016 (z tohoto důvodu uvádíme pouze výsledky ze sběru ostatních hmyzích skupin s doplňkem týkajícím se právě determinovaného materiálu červotočů).

V pátečních odpoledních hodinách jsme se ubytovali na Správě Národního parku České Švýcarsko v Krásné Lípě a provedli krátkou vycházku do okolí Velkého rybníka. O této lokalitě bylo dosud pramálo napsáno, a to i přestože se jedná o jednu z nejvýznamnějších přírodovědných lokalit severu Čech! O několika významnějších druhích píše Blažej (2010). Cestou jsme nad porosty čertkusů lučních zavzpomínali na historické nálezy hnědáška *Euphydryas aurinia* (Rottemburg, 1775) a na kyprejích jsme sklepávali nosatčíky *Nanophyes marmoratus* (Goeze, 1777) pro Ing. K. Schöna, jenž omluven vnesl prosbu o jejich zachycení. Na silně podmáčených loukách, jenž volně přechází v litorální pásmo rybníka, se podařilo zachytit kromě běžnějších střevlíků, vč. *Leistus terminatus* (Hellwig in Panzer, 1793), také velmi

vzácného drabčika *Lathrobium rufipenne* Gyllenhal, 1813, kterého zde poprvé potvrdili L. Blažej s P. Voničkou při společné exkurzi v roce 2006. Jelikož se doba blížila k večerním hodinám, museli jsme se přesunout k večeri a plánům na následující den.

V sobotu v ranních hodinách se účastníci entodny rozloučili s M. Trýznou, kterému opětovné problémy se zády nedovolily pokračovat v terénních činnostech, a hromadně se vydali do oblasti Českolipska. Ačkoliv počasí po ránu příliš nepřálo entomologickým sběrům, během dne se mírně umoudřilo a občas vysvitlo i slunko. Hlavním cílem byla všem již známá obora Vřísek, do níž jsme během sezóny několikrát společně zavítali také v roce 2015. Výsledky společných průzkumů brouků jsme shrnuli v příspěvku Blažeje et al. (2016).

Vlevo drabčik *Lathrobium rufipenne* Gyllenhal, 1813, vpravo kůrovec *Scolytus ratzeburgii* Janson, 1856.

V oboře bylo možné sledovat hmyz na složeném dubovém a jírovcovém dřevě. Snaha zachytit střevlíčka *Bembidion nigricorne* své ovoce bohužel nepřinesla, nicméně v tlejícím březovém špalku se podařilo zaregistrovat drobné mršníky rodů *Abraeus* a *Plegaderus*. V čerstvém březovém dřevě se řadě přítomným pod vedením J. Kadlece podařilo vysekat kůrovce *Scolytus ratzeburgii* Janson, 1856. Petr Brůha, vnořen do dutin stromů, potvrdil celou plejádu zajímavých druhů kovaříků, kterými významně obohatil znalosti brouků obory Vřísek. Jelikož se objevilo chvílemi i sluníčko, bylo možné se setkat i s blanokřídlym hmyzem, který L. Blažej a Z. Lust nenechali bez povšimnutí.

Další navštívenou lokalitou v blízkém okolí byla Valdštejská lipová alej. Tento nádherný krajinný prvek je entomologicky významný hlavně přítomností páchníka hnědého, kterého jsme lezoucího po cestě navíc i potkali. V aleji je zachycena pestrá škála zajímavých tesaříků (cf. Honců et al. 2011, 2012) a dalších saproxylických

druhů brouků. Během Dnů EK se na kmenech stromů slunila řada kutilek a parazitických zlatěnek, které jsme se snažili zachytávat i při cestě zpět k vozům. Během akce vládla opět skvělá nálada (viz foto), podařilo se získat hodně zajímavých výsledků a v tuto chvíli bylo možné prohlásit Dny EK 2016 za vydařené.

V návaznosti na průzkum obory Vřísek jsme rozesílali pozvání na tzv. operativně noční svícení. Většina lidí musela díky operativnímu termínu a rychlému svolání akce odřeknout. V akční čtyřce (Blažej & Kadlec z Varnsdorfu a Brůha & Michalega z Ústí nad Labem) jsme se však v podvečer dne 10.7. před oborou sešli. Po krátkém seznámení se spodní částí obory s již prořezanou alejí jírovců v okolí rybníka, jsme zaparkovali u zámku Vítkovec a šli instalovat odchytné plochy a světelné zdroje. V režii L. Blažeje 2 x UV: mezi borovicemi na vrcholu a na okraji dubového porostu při sečené louce a zvěří disturbovaným povrchem; a v režii J. Kadlece

1 x UV a 1 x bílé světlo v porostu listnáčů u cesty pod vrcholem. Ústečtí šli prosbítat zpět dolů dřevo buků při asfaltce a dutiny dubů a jírovců v okolí rybníka.

Akce byla díky bezvadným klimatickým podmínkám velmi úspěšná kvalitou i kvantitou. Z průzkumu ústeckých dřevařů se podařilo potvrdit významné dutinné druhy kovaříků *Cardiophorus gramineus* (Scopoli, 1763), *Ampedus brunnicornis* Germar, 1844, *A. cardinalis* (Schiödte, 1865) a *Elater ferrugineus ferrugineus* Linnaeus, 1758, dosbírat velké množství motýlů pro náš společný příspěvek (115 druhů 10. 7. 2016 a 45 druhů během Dnů EK 2016 - cf. Černý et al. 2017) a Pepovi se splnil sen recentního potvrzení chrobáčka *Odonteus armiger* (Scopoli, 1772) na Českolipsku! Všem za účast a spolupráci bych tímto rád poděkoval.

Foto L. Blažej

Literatura

- BLAŽEJ L. 2010: Významné druhy brouků Velkého rybníka a Světlíku! *Mandava, Ročenka Kruhu přátel muzea Varnsdorf*: 115-119.
- BLAŽEJ L., KADLEC J., BRŮHA P., MICHALEGA M. & KRÁSENSKÝ P. 2014: Bučiny západní části CHKO. *Listy Entomologického klubu při Labských pískovcích*, 14: 5-10.
- BLAŽEJ L., KADLEC J., BRŮHA P., MATUŠOVÝCH P. & ČAPEK L. 2016: Brouci (Coleoptera) jírovcové aleje v obore Vřísek (Zahrádky u České Lípy). *Bezděz*, 25: 117-158.
- ČERNÝ J., ČAPEK L., LUST Z. & BLAŽEJ L. 2017: Motýli (Lepidoptera) obory Vřísek (Zahrádky u České Lípy). *Bezděz*, 26: in print.
- FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.) 2005: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.*
- HONCŮ M., CHVALKOVSKÝ J., KADLEC J., KLAPKA V., MATUŠOVÝCH P., PETRŽELKA M., RAK J. & VŠETEČKA J. 2011: Tesaříkovití (Cerambycidae) Českolipska. 1. část. *Bezděz*, 20: 325-367.
- HONCŮ M., CHVALKOVSKÝ J., KADLEC J., KAŠPAR L., KLAPKA V., MATUŠOVÝCH P., PETRŽELKA M., RAK J. & VŠETEČKA J. 2012: Tesaříkovití (Cerambycidae) Českolipska. 2. část. *Bezděz*, 21: 129-170.
- HŮRKA K., 1996: *Carabidae of the Czech and Slovak Republics. Carabidae České a Slovenské republiky*. Zlín: Kabourek, 565 pp.
- HŮRKA K. 2005: *Brouci České a Slovenské republiky*. Kabourek, Zlín, 390 pp.
- MACĚK J., STRAKA J., BOGUSCH P., DVOŘÁK L., BEZDĚČKA P. & TYRNER P. 2010: *Blanokřídlí České republiky I. Žahadloví*. Academia, Praha. 520.

Příloha I.

Seznamy zjištěných druhů ze Dnů EK 2016 a společného svícení 10. 7. 2016

Použité zkratky: kategorie vycházející z Červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých ČR (Farkač et al. 2005): **CR** – kriticky ohrožený, **EN** – ohrožený, **VU** – zranitelný, **NT** – téměř ohrožený; **BĚL** – Bělská bučina (viz Příloha II.), **DB** – dub (*Quercus* sp.), **ex.** – exemplář, **ex p.** – vychován z kukly, **(f)** – samice (female), **indiv.** – individuální sběr, **JK** – Josef Kadlec, **JRV** – jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*), **LB** – Lukáš Blažej, **LIB** – Libouchecké bučiny (viz Příloha II.), **(m)** – samec (male), **OV** – obora Vřísek, **PB** – Petr Brůha, **PT** – Pavel Tyrner, **PZ** – Petr Zahradník, **VA** – Valdštejnská alej, **VMG** – Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípe, **VR** – Velký rybník, **ZL** – Zdeněk Lust. Bionomie brouků je použita dle Hůrky (2005) a žahadlového blanokřídlého hmyzu dle Macka et al. (2010).

Coleoptera: Anthicidae

Notoxus monoceros (Linnaeus, 1760) – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , noční sběr, PB lgt. , det. et coll.

Col. : Carabidae

Agonum gracile Sturm, 1824 – VR, 12. 8. 2016, více ex. , LB observ. et det. , 3 ex. VMG coll.

Bembidion lampros (Herbst, 1784) – OV, zvěř distorbovaný písčité svah, 13. 8. 2016, 2 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll.

Notiophilus aquaticus (Linnaeus, 1758) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll.

Notiophilus biguttatus (Fabricius, 1779) – OV, 13. 8. 2016, 5 ex. , JK (1 ex.) et ZL (4 ex.) lgt. et coll. , LB det.

Notiophilus palustris (Duftschmid, 1812) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. , JK lgt. et coll. , LB det.

Tachyta nana (Gyllenhal, 1810) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll.

Trechus obtusus Erichson, 1837 – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll.

Col. : Cleridae

Korynetes caeruleus (DeGeer, 1775) – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. , na kmeni lípy, PB lgt. , det. et coll.

Col. : Cucujidae

EN – *Pediacus depressus* (Herbst, 1797) – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , UV, LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR vzácně po celém území pod kůru listnatých a vzácně i jehličnatých dřevin. Druh znám z průzkumů v roce 2015 (cf. Blažej et al. 2016) z aleje JRV. Výskyt byl potvrzen také v horní části obory.

Col. : Curculionidae

Scolytus ratzeburgii Janson, 1856 – OV, 13. 8. 2016, 3 ex. , JK lgt. et det. , 2 ex. JK et 1 ex. VMG coll.

Col. : Elateridae

VU – *Ampedus brunnicornis* Germar, 1844 – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , ex p. , dutina mrtvého stojícího dubu, PB lgt. , det. et coll.

Osidluje trouchnivé dřevo středové části stojících kmenů a stěn dutin listnatých stromů, především dubů. Preferuje trouchnivé dřevo ve spodních partiích kmene a silných kořenů. Jde o druh nižších poloh a pahorkatin. V ČR je poměrně vzácný.

VU – *Ampedus cf. cardinalis* (Schiodte, 1865) – OV, 13. 8. 2016, 1x torzo, dutina mrtvého stojícího dubu, PB lgt. , det. et coll.

Osidluje trouchnivé dřevo středové části stojících kmenů a stěn dutin listnatých stromů, především dubů. Osidluje trouchnivé dřevo od spodních partií kmenů až po horní dutiny, vzniklé po odlomení větví. Preferuje teplejší prosluněné lesy nižších poloh a zvláště pak solitérní kmeny. V ČR jde o druh vzácný.

Ampedus pomorum (Herbst, 1784) – OV, 10. 7. 2016, 2 ex. , ex p. , trouh ležícího dubu, PB lgt. , det. et coll.

VU – *Cardiophorus gramineus* (Scopoli, 1763) – OV, 10. 7. 2016, 4 ex. , ex p. , dutina mrtvého stojícího dubu, PB lgt. , det. et coll.

Osidluje směs fragmentů dřeva, exkrementů a mrtvých hmyzích těl na dně dutin kmenů stojících stromů, především dubů. Využívá se v suchém trouchnivém dřevě, které se uvolnilo ze stěn dutiny a spadlo na jejich dno. Je známý z listnatých lesů nížin a pahorkatin. V ČR jde o druh poměrně vzácný.

CR – *Elater ferrugineus* Linnaeus, 1758 – OV, 10. 7. 2016, 13. 8. 2016, vždy více larev, dutiny jírovců a mrtvého stojícího dubu, PB observ.

Osidluje dutiny stojících listnatých stromů, které mohou být umístěny v různých partiích kmenů nebo

silnějších větví. Na dně těchto dutin obývá vrstvu tvořenou z drobného trouchu a exkrementů páchníků nebo jiných druhů saproxylického hmyzu. Je známý z lesů a starých alejí nížin a pahorkatin. V ČR jde o druh poměrně vzácný.

Procrærus tibialis (Lacordaire, 1835) – OV, 4 ex. , ex p. , ležící torzo jirovce, PB lgt. , det. et coll.

Col. : Geotrupidae

EN – *Odonteus armiger* (Scopoli, 1772) – OV, 10. 7. 2016, UV, 1 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll. , 3 ex. poletující na cestě, JK lgt. , det. et coll.

Vzácný teplomilný druh nížin až pahorkatin. Od května do konce léta za soumraku létá těsně nad zemí, kdy jej lze s baterkou na cestách registrovat. Nejčastěji je nacházen na okrajích dubových porostů s řídkým travním porostem. Zřejmě první doklad z regionu Českolipska. Jeden z nejvýznamnějších výsledků ze společných akcí v roce 2016!

Col. : Lymexylonidae

VU – *Lymexylon navale* (Linnaeus, 1758) – OV, 10. 7. 2016, více ex. , LB observ. et det. , 4 ex. LB et MM lgt. , vše VMG coll.

V ČR méně hojný, xylofágní druh kladoucí na odkorněné dřevo odumírajících kmenů dubu. Druh zaznamenaný také průzkumem v roce 2015 (cf. Blažej et al. 2016).

Col. : Mycetophagidae

Litargus balteatus LeConte, 1856 – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , na složeném jírovcovém dříví, PB lgt. , det. et coll.

Litargus connexus (Geoffroy, 1785) – OV, 10. 7. 2016, 2 ex. , na dřevě BK, LB lgt. et det. , VMG coll.

VU – *Triphyllus bicolor* (Fabricius, 1777) – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , dutina mrtvého stojícího dubu, PB lgt. , det. et coll. , 1 ex. , na kmeni BK, LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR poměrně vzácný mykofágní druh žijící na stromových houbách, především na pstržení dubovém (*Fistulina hepatica*), který napadá staré duby. Dle průzkumů z roku 2015 (cf. Blažej et al. 2016) je možná vazba také na houby napadající dřevo JRV.

Col. : Scarabaeidae

CR – *Osmoderma barnabita* Motschulsky, 1845 – VA, 1 ex. , lezoucí na cestě, G. Ritschel lgt. , ZL coll.

Vzácný dutinný druh zachovalých oblastí ČR. Ke svému minimálně tříletému vývoji potřebuje trouch starých listnatých stromů. Vývoj probíhá nejčastěji v dutinách spodních částí kmene. O druhu je detailně pojednáno v práci Blažeje et al. (2016).

Serica brunnea (Linnaeus, 1758) – OV, 10. 7. 2016, UV, více ex. , LB observ. et det. , 2 ex. lgt. , VMG coll.

Col. : Silvanidae

Uleiota planata (Linnaeus, 1761) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. , LB lgt. et det. , VMG coll.

Col. : Staphylinidae

EN – *Lathrobium rufipenne* Gyllenhal, 1813 – VR, 12. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR vzácný bioindikačně významný drabčik zachovalých mokřadů, bultovitých podmačených luk a litorálních zón. Brouci se zdržují ve spodní zmechovatělé části bultů třtiny *Calamagrostis epigejos* v nejpodmačenějších místech, ideálně ve styku s vodní hladinou.

Col. : Tenebrionidae:

EN – *Corticeus fasciatus* (Fabricius, 1790) – OV, 10. 7. 2016, 3 ex. , na kmeni mrtvého stojícího DB a složeném DB dříví, PB et LB lgt. et det. , 1 ex. PB et 2 ex. VMG coll.

V Čechách vzácný druh žijící pod kůrou a v dutinách na zaplíněném dřevě, nejčastěji starých dubů. Dle průzkumů z roku 2015 (cf. Blažej et al. 2016) je možná vazba také na dřevo JRV

Prionychus ater (Fabricius, 1775) – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , noční sběr, LB lgt. et det. , VMG coll.

***Tenebrio molitor* Linnaeus, 1758** – OV, 3. 7. 2015, 1 ex. , na světlo ve skupině památných JRV, JK lgt. , det. et coll, 10. 7. 2016, 1 ex. , torzo v pavučině na kmeni mrtvého stojícího dubu, PB lgt. , det. et coll.

Zajímavý a nečekaný nález synantropního druhu škůdce spíží v dutině stromu potvrzený nezávisle dva roky po sobě.

Uloma culinaris (Linnaeus, 1758) – OV, 10. 7. 2016, 1 ex. , noční sběr, LB lgt. et det. , VMG coll.

Hymenoptera, Aculeata: Crabronidae**EN – *Argogorytes mystaceus* (Linnaeus, 1761)**

– OV, 1 ex. (m), ZL lgt. et coll. , LB det.

V pahorkatinných až podhorských oblastech hojnější kutilka hnízdící na otevřených, ale vegetací zarostlých plochách. Jako potravu pro potomstvo loví pěnodějky (Hemiptera: Aphrophoridae). V severních Čechách pravidelně nacházený druh.

VU – *Crossocerus binotatus* Lepelletier & Brullé, 1835 – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. (m), LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR od nížin do vyšších poloh vzácný druh listnatých, příp. smíšených lesů. Hnízdí ve dřevě a jako kořist jsou uváděny diptery např. čeledi *Dolichopodidae*, *Heleomyzidae* či *Stratiomyidae*. Výskyt z obory Vřísek je uveden také v práci Blažej et al. 2016.

VU – *Crossocerus cetratus* (Shuckard, 1837) –

VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Eurosibiřský druh na severu Čech obecně rozšířený. Hnízdí v ostružiníkových prutech a větvích bezu. Jako kořist loví diptery hl. z čeledi *Bibionidae*.

EN – *Crossocerus congener* (Dahlbom, 1844) –

VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Drobná kutilka severní a střední Evropy hnízdící v opuštěných požercích v torzech listnatých stromů. V ČR, stejně tak na severu Čech, je nehojným, ale rozšířeným druhem.

Crossocerus exiguus (Vander Linden, 1829) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Ectemnius cavifrons (Thomson, 1870) – OV, 3 ex. (2 mm 1 f), ZL et LB lgt. , LB det. , VMG et ZL coll.

Ectemnius cephalotes (Olivier, 1792) – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (m), LB lgt. et det. , VMG coll.

Lindenius panzeri (Vander Linden, 1829) – OV, písčité lem cesty na vrcholu, 13. 8. 2016, 2 ex. (ff), LB lgt. et det. , VMG et ZL coll.

VU – *Lindenius pygmaeus armatus* (Vander Linden, 1829) – OV, písčité lem cesty na vrcholu,

13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR místy hojný na písčitých a sprašových půdách. Kořistí jsou drobní blanokřídlí *Chalcidoidea* a *Ichneumonidea*. Na severu Čech je druh široce rozšířený.

Nitela borealis Valkeila, 1974 – VA, 13. 8. 2016, 2 ex. (ff), LB lgt. et det. , VMG et ZL coll.

Nitela spinolai Latreille, 1809 – VA, 13. 8. 2016, 2 ex. (m f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Passaloecus corniger Shuckard, 1837 – VA, 13. 8. 2016, 2 ex. (m f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Pemphredon rugifer (Dahlbom, 1844) – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Psenulus fuscipennis (Dahlbom, 1843) – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

VU – *Rhopalum clavipes* (Linnaeus, 1758) – OV, 13. 8. 2016, 1 ex. (m), LB lgt. et det. , VMG coll.

V ČR nehojný, soustředěný hlavně do středních a vyšších poloh. Hnízdí v dutých stoncích bylin, bezu, ostružin, ale také suchých lodyh a stébel, vč. dutých hálek zelenušek v rákosu či žlabatek *Andricus kollari* (Hartig, 1843) na dubech. Kořist pro potomstvo tvoří v severních částech areálu výskytu pisivky, v jižních pak drobné diptery (hl. pakomáři).

Spilomena beata Blüthgen, 1953 – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Spilomena mocsaryi Kohl, 1898 – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. (m), LB lgt. et det. , VMG coll.

Stigmus pendulus Panzer, 1804 – VA, 13. 8. 2016, 4 ex. (ff), LB lgt. et det. , VMG (2 ex.) et ZL (2 ex.) coll.

Trypoxylon figulus (Linnaeus, 1758) – OV, 1 ex. (f), ZL lgt. et coll. , LB det.

Trypoxylon kostylevi Antropov, 1985 – VA, 13. 8. 2016, 4 ex. (mm), LB lgt. et det. , VMG coll. , VMG (2 ex.) et ZL (2 ex.) coll.

Trypoxylon minus Beaumont, 1945 – OV, 1 ex. (m), ZL lgt. et coll. , 1 ex. (f) LB lgt. , VMG coll. , vše LB det. ; VA, 1 ex. (f), LB lgt. et det. , VMG coll.

Hym. , Acul. : Chrysididae

Chrysis fulgida Linnaeus, 1761 – VA, 13. 8. 2016, 1 ex. , LB lgt. , PT det. , VMG coll.

Trichrysis cyanea (Linnaeus, 1761) – VA, 13. 8. 2016, 3 ex. , LB lgt. , PT det. , VMG (1 ex.) et ZL (2 ex.) coll.

Příloha II:

Dodatek ke znalostem fauny brouků obory Vřísek (cf. Blažej et al. 2016) a bučin západní části Labských pískovců (cf. Blažej et al. 2014)

Doplňujeme tímto seznamy zjištěných druhů brouků dalšími zpracovanými materiály, jenž se do této chvíle podařilo determinovat. Použité zkratky viz Příloha I. pokud není uvedeno jinak platí LB lgt. , PZ det. , VMG coll.

**Coleoptera
Ptinidae**

Ptinus coarcticollis Sturm, 1837 – OV, památná skupina JRV, 29. 4. – 19. 5. 2015, ZP, 1 ex.

Ptinus fur (Linnaeus, 1758) – BĚL, 27. 5. -22. 6. 2014, 1 ex. ; LIB - 27. 5. -22. 6. 2014, 1 ex. ; OV, památná skupina JRV, 3. 7. 2015, noční sběr na kmenech stromů, 1 ex. , 21. 7. – 14. 8. 2015, MP, 1 ex.

Ptinus raptor Sturm, 1837 – LIB, 9. -27. 5. 2014, ZP, 1 ex. ; OV, památná skupina JRV, 29. 4. – 19. 5. 2015, ZP, 4 ex. ; 19. 5. – 17. 6. 2015, ZP, 1 ex. , PZ coll. , 3. 7. 2015, na světlo, 1 ex. , P. Matušových lgt. et coll. , 1. -21. 7. 2015, ZP, 15 ex. , VMG (13 ex.) et PZ (2 ex.) coll. , 21. 7. – 14. 8. 2015, ZP, 24 ex. , VMG (20 ex.) et ZL (4 ex.) coll.

Ptinus latro Fabricius, 1775 – OV, památná skupina JRV, 29. 4. – 19. 5. 2015, MP, 1 ex. ; 19. 5. – 17.

6. 2015, ZP, 2 ex. , 1. -21. 7. 2015, ZP, 2 ex. , 21. 7. - 14. 8. 2015, MP, 8 ex. , VMG (4 ex.) et ZL (4 ex.) coll.

Ptinus rufipes Olivier, 1790 – OV, památná skupina JRV, 19. 5. – 17. 6. 2015, MP, 2 ex. , VMG et ZL coll. , 3. 7. 2015, na světlo, 1 ex. , P. Matúšových lgt. et coll. , 3. 7. 2015, noční sběr na kmenech stromů, 1 ex.

Anobiidae

Dorcatoma dresdensis Herbst, 1792 (viz foto L. Blažej) – LIB, 4. 7. 2014, 1 ex.

Dorcatoma chrysomelina Sturm, 1837 – BĚL, 4. 7. 2014, noční sběr na kmenech stromů, 1 ex.

Hemicoelus canaliculatus (C. G. Thomson, 1863) – OV, 1. 7. 2015, noční sběr na kmenech stromů, 2 ex.

Ptilinus pectinicornis (Linnaeus, 1758) – BĚL, 27. 5. 2014, 3 ex. , 4. 7. 2014, noční sběr na kmenech stromů, 1 ex.

Priobium carpini (Herbst, 1793) – BĚL, 4. 7. 2014, noční sběr na kmenech stromů, 1 ex.

Pokračování průzkumu motýlí fauny (Lepidoptera) rašelinišť v NP Saské Švýcarsko v roce 2016 Jindřich ČERNÝ & Miloš TRÝZNA

V minulém roce jsme pokračovali v průzkumu motýlů na rašeliništích v NP Saské Švýcarsko v rámci projektu „Průzkum rašelinišť Labských pískovců (Moorerkundungsprojekt Elbesandsteingebirge)“. Opět jsme se zaměřili na lokality s velkým potenciálem dobrých výsledků a jsou poměrně snadno dostupné. Jednalo se o dvě lokality v obci Raum – bývalý lom a okolí rybníka v lese. Bohužel, vzhledem k řadě objektivních i subjektivních překážek se nám podařilo realizovat

pouze týdenní akci (1. – 4. července). Přesto nelze než konstatovat, že výsledky nebyly špatné, zejména na první z lokalit. Jak vyplývá z následujícího přehledu zajímavých druhů, řada z nich patří nejen v Sasku, ale i u nás, k poměrně nehojným druhům.

Níže připojujeme komentáře k významným zjištěným druhům a přehled všech zjištěných druhů.

Agonopterix conterminella (Zeller, 1839)

Poměrně velký zástupce čeledi Elachistidae. Zelenavá housenka s bílou hlavou žije mezi spředenými listy různých vrb (*Salix* spp.). V Sasku je to poměrně nehojný druh. Z Děčína nejsou dosud známy žádné údaje.

Coleophora trifolii (Curtis, 1832)

Pouzdrovníček ze skupiny druhů *Coleophora frischella*. Od příbuzných *C. alcyonipennella* (Kollar, 1832) a *C. frischella* (Linnaeus, 1758) se dá spolehlivě odlišit pouze podle genitálií. Housenka v rourovitém vaku minuje listy komonice (*Melilotus* spp.) na xerothermních stanovištích. Z Děčína a Šlukovska je tento druh uváděn z Rumburku (Černý & Říha 2007) nebo z okolí Vysoké Lípy (Vávra 2010).

Metzneria metzneriella (Stainton, 1851)

V celé střední Evropě poměrně rozšířená, ale nehojná makadlovka suchých a stepních habitatů. Housenka žije na různých chrpách (*Colymbada scabiosa*, *Cyanus montanus*, *Jaces nigra*, *J. phygria*, *J. pretensis*). Jediný publikovaný nález z Děčínské vrchoviny uvádí E. Kula (2007) ze Sněžníku.

Bryotropha desertella (Douglas, 1850)

Další zástupce makadlovek z rodu poměrně habituálně podobných druhů. Vyskytuje se v celé střední Evropě. Jedná se o nehojný druh lesostepí a listnatých lesů na písčitém podkladu. Housenky žijí na meších. Z Děčína jsou známy pouze staré literární údaje z Bobří soutěsky u Verneřic a Děčina (Sterneck & Zimmermann 1933).

Syncopacma sangiella (Stainton, 1863)

Nehojná tmavá makadlovka obývá ve střední Evropě lesostepi. Housenky žijí na štírovníku (*Lotus corniculatus*). V prodromu motýlů Německa (Gaedike & Heinicke 1999) není ze Saska uvedena. Z Děčína nejsou dosud publikovány rovněž žádné údaje.

Cnephasia pasuiana (Hübner, 1799)

Zástupce dvou rodů z čeledi obalečů (Tortricidae), které jsou habituálně obtížně určitelné (blíže v příspěvku o společné akci s kolegy z Lužice v těchto Listech). První údaj z Čech pochází od J. Fischera von Röslerstamm z Mikulášovic, který uvádí v přehledu evropských motýlů F. Treitschke (1835). Recentní údaje z Děčína uvádějí J. Vávra (2010) a E. Kula (2007)

Eucosma cana (Haworth, 1811)

Obaleč ze skupiny *Eucosma hohenwartiana* (Denis & Schiffermüller, 1775). Jedná se o několik blízce příbuzných a dosti podobných druhů ve

zbarvení a kresbě. Housenky žijí na pcháčích a bodlácích (*Cirsium* spp., *Carduus* spp.). Z Děčínska jsou známé historické údaje od F. Zimmermanna z Děčína (Sterneck & Zimmermann 1933) i recentní od E. Kuly ze Sněžníku (Kula 2007).

Cydia corollana (Hübner, 1823)

Housenky tohoto rodu žijí často v šiškách nebo v kůře stromů, zejména pokud je poškozena jiným hmyzem, např. brouky. To je případ i tohoto druhu, který je potravně vázán na osiku a jívu. Ze Saska již je uváděn, z Děčínska dosud nikoliv.

Scoparia ingrattella (Zeller, 1850)

Zajímavý nález zavíječe, který je znám z Čech pouze z historických pramenů. Na přelomu 20. a 30. let minulého století ho našel F. Zimmermann v Děčíně (Sterneck & Zimmermann 1933). V prodromu motýlů Německa (Gaedike & Heinicke 1999) není ze Saska uveden. Recentní výskyt v Čechách byl potvrzen teprve nedávno. Jedná se o dosud nepublikované údaje z nedalekého Sněžníku.

Eudonia pallida (Curtis, 1827)

Poměrně vzácný a lokální zástupce vlhčích stanovišť. Housenky žijí na meších. Z Děčínska není dosud uváděn.

Crambus uliginosellus Zeller, 1850

Ve střední Evropě lokální až vzácný travařík mokřadů a rašelinišť. Housenky žijí na travách. V prodromu motýlů Německa (Gaedike & Heinicke 1999) není ze Saska recentně uváděn. Existují pouze údaje mezi roky 1900 - 1980. Z Děčínska nejsou dosud žádné údaje.

Literatura

- ČERNÝ J. & ŘÍHA R. 2007: Výsledky faunistického průzkumu motýlů (Lepidoptera) v okolí města Rumburk (Šluknovský výběžek, severní Čechy). (Results of faunistic research of Lepidoptera in town Rumburk and its environs (Šluknovský výběžek region, Northern Bohemia). *Klapalekiana* **43**: 125-161 (in Czech, English summary).
- GAEDIKE R. & HEINICKE W. 1999: Verzeichnis der Schmetterline Deutschlands. Entomofauna Germanica. Band 3. *Entomologische Nachrichten und Berichte*. Beiheft 5. Dresden, 216 pp.
- KULA E. 2007: *Motýli porostů náhradních dřevin v imisním území Sněžníku. (Die Schmetterlinge der Ersatzbaumarten im Immissionsgebiet Schneeberg)*. Lesnická práce, Kostelec nad Černými Lesy, 107 pp (in Czech and German).
- STERNECK J. & ZIMMERMANN F. 1933: *Prodromus der Schmetterlingsfauna Böhmens II (Mikrolepidoptera)*. Selbstverlag, Karlsbad, 168 pp.
- TREITSCHKE F. 1835: Die Schmetterlinge von Europa (Fortsetzung des Ochseneimer'schen Werks). Zehnter Band. Dritte Abtheilung der Supplemente. Leipzig, 303 pp.
- VÁVRA J. 2010: Motýlí fauna Vysoké Lípy u Jetřichovic a okolí v CHKO Labské pískovce (II.). *Fauna Bohemiae Septentrionalis* **35**, Supplementum 6: 64-168 (in Czech, English abstract).

Příloha I.

Seznam zjištěných druhů

- **Raum**, mokřad a xerotherm (bývalý lom)

Gracillariidae

Caloptilia stigmatella (Fabricius, 1781)
Phyllonorycter ulmifoliella (Hübner, 1817)

Yponomeutidae

Yponomeuta evonymella (Linnaeus, 1758)

Elachistidae

Agonopterix conterminella (Zeller, 1839)
Depressaria chaerophylli Zeller, 1839

Coleophoridae

Coleophora glaucicolella Wood, 1892
Coleophora laricella (Hübner, 1817)
Coleophora taeniipennella Herrich-Schäffer, 1855
Coleophora trifolii (Curtis, 1832)

Gelechiidae

Athrips mouffetella (Linnaeus, 1758)
Bryotropha desertella (Douglas, 1850)
Eulamprotes unicolorella (Duponchel, 1843)
Gelechia muscosella Zeller, 1839
Metzneria metzneriella (Stainton, 1851)
Syncopacma sangiella (Stainton, 1863)
Syncopacma taeniolella (Zeller, 1839)

Pterophoridae

Stenoptilia pterodactyla (Linnaeus, 1761)

Tortricidae

Agapeta zoegana (Linnaeus, 1767)
Apotomis betuletana (Haworth, 1811)
Apotomis sauciana (Frölich, 1828)
Celypha cespitana (Hübner, 1817)
Celypha lacunana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Celypha rufana (Scopoli, 1763)
Cnephasia asseclana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Cnephasia pasuiana (Hübner, 1799)
Cnephasia stephensiana (Doubleday, 1849)
Cydia corollana (Hübner, 1823)
Epagoge grotiana (Fabricius, 1781)
Epiblema hepaticana (Treitschke, 1835)
Epinotia bilunana (Haworth, 1811)
Eucosma cana (Haworth, 1811)
Gypsonoma dealbana (Frölich, 1828)
Hedya nubiferana (Haworth, 1811)
Hedya salictella (Linnaeus, 1758)
Lathronympha strigana (Fabricius, 1775)
Notocelia roborana (Denis & Schiffermüller, 1775)

Limacodidae

Apoda limacodes (Hufnagel, 1766)

Pyralidae

Dioryctri abietella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Oncocera semirubella (Scopoli, 1763)
Ortholepis betulea (Goeze, 1778)

Crambidae

Agriphila straminella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Crambus lathoniellus (Zincken, 1817)
Crambus pascuella (Linnaeus, 1758)
Crambus perlella (Scopoli, 1763)
Crambus pratella (Linnaeus, 1758)
Crambus uliginosellus Zeller, 1850
Eudonia lacustrata (Panzer, 1804)
Eudonia mercurella (Linnaeus, 1758)
Eudonia pallida (Curtis, 1827)
Chrysoteuchia culmella (Linnaeus, 1758)
Pyrausta purpuralis (Denis & Schiffermüller, 1775)
Scoparia basistrigalis Knaggs, 1866
Scoparia ingrattella (Zeller, 1850)
Scoparia pyralella (Denis & Schiffermüller, 1775)

Drepanidae

Habrosyne pyritoides (Hufnagel, 1766)
Watsonalla binaria (Hufnagel, 1767)

Sphingidae

Laothoe populi (Linnaeus, 1758)

Geometridae

Aplocera plagiata (Linnaeus, 1758)
Cabera exanthemata (Scopoli, 1763)
Campaea margaritaria (Linnaeus, 1761)
Cidaria fulvata (Forster, 1771)
Epione repandaria (Hufnagel, 1767)
Eulithis prunata (Linnaeus, 1758)
Gandaritis pyraliata (Denis & Schiffermüller, 1775)
Hydiomena furcata (Thunberg, 1784)
Hypomecis roboraria (Denis & Schiffermüller, 1775)
Chiasmia clathrata (Linnaeus, 1758)

Idaea aversata (Linnaeus, 1758)
Lomographa temerata (Denis & Schiffermüller, 1775)
Scopula immutata (Linnaeus, 1758)
Xanthorhoe montanata (Denis & Schiffermüller, 1775)

Noctodontidae

Phalera bucephala (Linnaeus, 1758)

Erebidae

Cybosia mesomella (Linnaeus, 1758)
Eilema depressum (Esper, 1787)
Eilema lurideola (Zincken, 1817)
Herminia tarsicrinalis (Knoch, 1782)

Noctuidae

Agrotis exclamationis (Linnaeus, 1758)
Hoplodrina octogenaria (Goeze, 1781)
Hoplodrina respersa (Denis & Schiffermüller, 1775)
Charanyca ferruginea (Esper, 1785)
Mesapamea secalis (Linnaeus, 1758)
Mythimna conigera (Denis & Schiffermüller, 1775)
Mythimna impura (Hübner, 1808)
Oligia fasciuncula (Haworth, 1809)

• Raum, rybník

Incurvariidae

Incurvaria oehmanniella (Hübner, 1796)

Coleophoridae

Coleophora flavipennella (Duponchel, 1843)
Coleophora glaucicolella Wood, 1892

Tortricidae

Ancylis unculana (Haworth, 1811)
Apotomis sauciana (Frölich, 1828)
Archips podana (Scopoli, 1763)
Celypha lacunana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Cnephasia pasuiana (Hübner, 1799)
Cnephasia stephensiana (Doubleday, 1849)
Epagoge grotiana (Fabricius, 1781)
Epiblema hepaticana (Treitschke, 1835)
Pandemis cerasana (Hübner, 1786)
Phiaris bipunctana (Fabricius, 1794)

Crambidae

Anania stachydalis (Zincken, 1821)
Crambus lathoniellus (Zincken, 1817)
Crambus pascuella (Linnaeus, 1758)
Elophil nymphaeata (Linnaeus, 1758)
Eudonia lacustrata (Panzer, 1804)
Eudonia mercurella (Linnaeus, 1758)
Chrysoteuchia culmella (Linnaeus, 1758)
Scoparia ambigualis (Treitschke, 1829)
Scoparia basistrigalis Knaggs, 1866

Geometridae

Alcis repandata (Linnaeus, 1758)
Deileptenia ribeata (Clerck, 1759)
Eupithecia plumbeolata (Haworth, 1809)
Geometra papilionaria (Linnaeus, 1758)
Hemithea aestivaria (Hübner, 1789)
Hypomecis roboraria (Denis & Schiffermüller, 1775)
Chiasmia notata (Linnaeus, 1758)
Idaea aversata (Linnaeus, 1758)
Odezia atrata (Linnaeus, 1758)

Noctuidae

Deltote pygarga (Hufnagel, 1766)
Charanyca ferruginea (Esper, 1785)
Mesapamea secalis (Linnaeus, 1758)
Mythimna conigera (Denis & Schiffermüller, 1775)
Mythimna turca (Linnaeus, 1761)
Noctua interposita (Hübner, 1790)
Noctua pronuba (Linnaeus, 1758)

Společná akce s kolegy z Horní Lužice Jindřich ČERNÝ, Miloš TRÝZNA, Gerd RITSCHEL, Rainer MARSCHNER & Manfred JEREMIES

Tradiční společná akce s entomologickými kolegy z Horní Lužice, kterou zorganizoval náš milý kolega Dr. Dieter Stöckel, proběhla oproti minulému roku v daleko přívětivějších klimatických podmínkách, a to ve dnech 8. – 9. července 2016 nedaleko města Bautzen (Budyšín) v okolí rybářské školy v městečku Königswartha. Sešlo se celkem 5 účastníků z české a 7 z německé strany.

Již samotný areál školy skýtal celkem solidní prostředí pro terénní entomologii a byl využit rovněž k lovu soumravných a nočních druhů hmyzu na světlo. Počasí první večer celkem nepřálo, vítr a déšť nedával naději na skvělé úlovky. Přesto se podařilo zachytit několik zajímavých druhů. Nejzajímavější lokalitou však byl kaolinový důl nedaleko obce Caminau (viz foto nahoře) s různými typy stanovišť. Po denní exkurzi zde proběhl také úspěšný lov na světlo.

Víkendové setkání bylo okořeněno vskutku nevšedním zážitkem, kdy prof. Bernard Klausnitzer, výtečný a velmi aktivní německý entomolog, pronesl přednášku na téma *Využitelnost faunistických výzkumů v ochranářské praxi*. Přednáška pokračovala bohatou diskuzí všech zúčastněných.

Děkujeme německým kolegům a především Dr. Dieteru Stöckelovi za skvělou organizaci tohoto pracovního setkání a doufáme, že se brzy potkáme při další úspěšné akci.

Mezi získaným materiálem se, jak je již pravidlem, objevila řada zajímavých druhů. V Příloze I. je uveden seznam zjištěných druhů, kde platí J. Černý det.

***Phyllocnistis unipunctella* (Stephens, 1834)**

Tato malá klíněnka (čeleď Gracillariidae) není sama o sobě vzácným nebo mimořádným druhem. Zajímavá je však rostlina na které byla mina nalezena – topol osika (*Populus tremula*). Pro tuto rostlinu je typický jiný příbuzný druh – *Phyllocnistis labyrinthella* (Bjerkander, 1790). *P. unipunctella* je druhem, jehož živnou rostlinou je topol černý (*Populus nigra*). Na osice se vyskytuje velmi výjimečně. Mina lze od sebe lehce odlišit. Obě sice vytvářejí v pokožce vrchní strany listu dlouhé bělavé chodbovitě miny, které vypadají jako stopy od slimáků. U *P. labyrinthella* je však dobře patrná úzká střední trusová linka, která u druhého druhu chybí.

Blastobasis huemeri Sinev, 1993

= *B. glanduella* (Riley, 1871)

Tato drsnohřbetka byla popsána S. Yu. Sinevem (Sinev, 1993) podle nálezů v Chorvatsku. J. - F. Landry v pojednání o holarktických druzích motýlů (Landry et al. 2013) zjistil na základě DNA barcodu, že se jedná o původní severoamerický druh *B. glanduella*, který byl v roce 1980 zavlečen do Evropy. Vyskytuje se na xerothermních stanovištích, ale jeho bionomie není přesně známa. Jedná se o vysoce invazní druh, který se rozšířil po celé střední Evropě. Patrně dosud nejsevernější nález z Čech pochází z NPR Růžák v Děčínské vrchovině (Zdeněk Lust, pers. comm. 2015).

Hypatopa segnella (Zeller, 1873)

Evropský druh s dosud neznámou bionomií. Housenky žijí patrně polyfágně na rostlinném detritu. Dosud byl nalézán v listnatých lesích nebo lesostepích. V prodromu motýlů Německa (Gaedike & Heinicke 1999) není uváděn.

Elachista poae Stainton, 1855

Poměrně vzácný trávníček, který je habituálně podobný hojnějšímu druhu *E. atricomella* Stainton, 1849. Larvy žijí v červeno-hnědých rovných minách v listech zblochanu *Glyceria maxima*. Na Děčínsku dosud nezjištěn.

Následující druhy rodů *Eana* a *Cnephasia* z čeledi obalečů (Tortricidae) nepatří mezi mimořádně vzácné. Není však o jejich výskytu mnoho spolehlivých dokladů. Jsou totiž habituálně poměrně obtížně určitelní.

Eana derivana (La Harpe, 1858)

Od příbuzného druhu *E. incanana* (Stephens, 1852) je velmi těžko rozlišitelná i podle samčích genitálií. Housenky žijí patrně na kořenech různých trav. Z Děčínska jsou známy jak historické a poměrně nespolehlivé doklady z Děčína (Sterneck & Zimmermann 1933), tak recentní ze Sněžníku (Kula 2007).

Cnephasia pasuiana (Hübner, 1799)

Tento zástupce není tak hojný jako nejznámější druh *C. stephensiana* (Doubleday, 1849), který se vyskytuje prakticky všude a je poměrně dobře identifikovatelný i podle habitů. Housenky žijí zejména na starčku nebo kozí bradě luční (*Senecio* spp., *Tragopogon pratensis*).

Cnephasia genitalana Pierce & Metcalfe, 1922

Poměrně vzácný druh teplejších stanovišť. Housenky žijí v květech jestřábníků, kopretiny luční nebo starčeků (*Hieracium* spp., *Chrysanthemum leucanthemum*, *Senecio* spp.). Z Děčínska je znám z Děčínské vrchoviny, z okolí Vysoké Lípy (Vávra 2010) nebo ze Sněžníku (Kula 2007).

Epinotia cinerea (Haworth, 1811)

Donedávna byl název považován pouze za synonymum pro druh *Epinotia nisella* (Clerck, 1759). Na základě DNA barcodu (Mutanen et al. 2012) bylo zjištěno, že se jedná o dva odlišné druhy.

Pediasia contaminella (Hübner, 1796)

Travařík podmáčených stanovišť, okrajů rybníků apod. Housenky žijí na orobincích (*Typha* spp.). Z Děčínska existuje pouze jeden doklad a to ze Sněžníku (Kula 2007).

Idea fuscovenosa (Goeze, 1781)

Žlutokřídlec lesklý je xerothermofilní mediteránní píďalka, která je aktivní v noci. Housenky se živí rostlinným odpadem a mechy. U nás se vyskytuje lokálně na sušších stanovištích. Historický doklad W. Würlla z vrchu Klobouku u Děčína je uložen v muzeu v Ústí nad Labem, recentně tento druh uvádí E. Kula ze Sněžníku (Kula 2007).

Foto M. Trýzna

Literatura

- GAEDIKE R. & HEINICKE W. 1999: Verzeichnis der Schmetterline Deutschlands. Entomofauna Germanica. Band 3. Entomologische Nachrichten und Berichte. Beiheft 5. Dresden, 216 pp.
- KULA E. 2007: Motýli porostů náhradních dřevin v imisním území Sněžníku. (Die Schmetterlinge der Ersatzbaumarten im Immissionsgebiet Schneeberg). Lesnická práce, Kostelec nad Černými Lesy, 107 pp.
- LANDRY J.-F., NAZARI V., DEWAARD J. R., MUTANEN M., LOPEZ-VAAMONDE C., HUEMER P. & HEBERT P. D. N. 2013: Shared but overlooked: 30 species of Holarctic Microlepidoptera revealed by DNA barcodes and morphology. *Zootaxa* 3749 (1): 1–93.
- MUTANEN M., AARVIK L., LANDRY J.-F., SEGERER A. H. & KARSHOLT O. 2012: *Epinotia cinerea* (Haworth, 1811) bona sp., a Holarctic tortricid distinct from *E. nisella* (Clerck, 1759) (Lepidoptera: Tortricidae: Eucosmini) as evidence by DNA barcodes, morphology and life history. *Zootaxa*, 3318: 1–25.
- SINEV S. Yu. 1993: Novye i maloizvestnye vidy molej-blastobazid Palearktiki (Lepidoptera, Blastobasidae). (New and little known species of Blastobasid moths (Lepidoptera, Blastobasidae) of Palaearctic). *Entomologiceskoe Obozrenie*, 72: 368–377.
- STERNECK J. & ZIMMERMANN F. 1933: *Prodromus der Schmetterlingsfauna Böhmens II (Mikrolepidoptera)*. Selbstverlag, Karlsbad, 168 pp.
- VÁVRA J. 2010: Motýlí fauna Vysoké Lípy u Jetřichovic a okolí v CHKO Labské pískovce (II.). *Fauna Bohemiae Septentrionalis* 35, Supplementum 6: 64–168.

Příloha I.

Seznam zjištěných druhů motýlů

- **Königswartha**, areál rybářské školy, 8. 7. 2016

Nepticulidae

- Stigmella hübnereella* (Hübner, 1796)
Stigmella microtheriella (Stainton, 1854)
Stigmella tiliae (Frey, 1856)

Tischeriidae

Coptotriche heinemanni (Wocke, 1871)
Tischeria ekebladella (Bjerkander, 1795)

Gracillariidae

Macrosaccus robinella (Clemens, 1859)
Phyllonorycter rajella (Linnaeus, 1758)
Phyllonorycter harrisella (Linnaeus, 1761)
Phyllonorycter maestingella (Müller, 1764)
Phyllonorycter froelichiella (Zeller, 1839)
Phyllonorycter quercifoliella (Zeller, 1839)
Parornix anglicella (Stainton, 1850)
Parornix devoniella (Stainton, 1850)
Phyllonorycter coryli (Nicelli, 1851)
Phyllonorycter nicellii (Stainton, 1851)
Phyllonorycter oxyacanthae (Frey, 1856)
Phyllonorycter platani (Staudinger, 1870)
Phyllonorycter issikii (Kumata, 1963)

Oecophoridae

Crassa unitella (Hübner, 1796)

Gelechiidae

Acompsia cinerella (Clerck, 1759)

Tortricidae

Agapeta zoegana (Linnaeus, 1767)
Archips podana (Scopoli, 1763)
Celypha striana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Cnephasia genitalana Pierce & Metcalfe, 1922
Cnephasia pasuana (Hübner, 1799)
Cnephasia stephensiana (Doubleday, 1849)
Eana derivana (La Harpe, 1858)

Pyrilidae

Ondotricha flammealis (Denis & Schiffermüller, 1775)
Oncocera semirubella (Scopoli, 1763)

Crambidae

Acentria ephemerella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Agriphila straminella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Catoptria margaritella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Crambus lathoniellus (Zincken, 1817)
Crambus perlella (Scopoli, 1763)
Eudonia lacustrata (Panzer, 1804)
Chrysoteuchia culmella (Linnaeus, 1758)
Paraponyx stratiotata (Linnaeus, 1758)
Pediasia contaminella (Hübner, 1796)
Scoparia ambigualis (Treitschke, 1829)
Scoparia basistrigalis Knaggs, 1866

Lasiocampidae

Dendrolimus pini (Linnaeus, 1758)

Geometridae

Ectropis crepuscularia (Denis & Schiffermüller, 1775)
Epirrhoe alternata (Müller, 1764)
Chloroclystis v-ata (Haworth, 1809)
Idea deversaria (Herrich-Schäffer, 1847)

Notodontidae

Clostera curtula (Linnaeus, 1758)

Erebidae

Eilema lurideola (Zincken, 1817)
Herminia tarsipennalis Treitschke, 1835

Noctuidae

Agrotis exclamationis (Linnaeus, 1758)
Amphipoea fucosa (Freyer, 1830)
Autographa gamma (Linnaeus, 1758)
Caloestra trifolii (Hufnagel, 1766)
Hoplodrina octogenaria (Goeze, 1781)
Charanyca ferruginea (Esper, 1785)
Mesapamea secalis (Linnaeus, 1758)
Mythimna conigera (Denis & Schiffermüller, 1775)
Mythimna impura (Hübner, 1808)
Noctua fimbriata (Schreber, 1759)
Noctua interposita (Hübner, 1790)
Trachea atriplicis (Linnaeus, 1758)
Xestia ditrapezium (Denis & Schiffermüller, 1775)

• Caminau env., kaolinový důl, 9. 7. 2016**Nepticulidae**

Stigmella aceris (Frey, 1857)
Stigmella basiguttella (Heinemann, 1862)
Stigmella carpinella (Heinemann, 1862)

Stigmella crataegella (Klimesch, 1936)
Stigmella hemargyrella (Kollar, 1832)
Stigmella microtheriella (Stainton, 1854)
Stigmella plagicolella (Stainton, 1854)
Stigmella salicis (Stainton, 1854)
Stigmella assimilella (Zeller, 1848)

Tischeriidae

Coptotriche angusticolella (Duponchel, 1743)

Psychidae

Psyche crassiorella Bruand, 1851

Gracillariidae

Callisto denticulella (Thunberg, 1794)
Macrosaccus robinella (Clemens, 1859)
Parornix anglicella (Stainton, 1850)
Parornix betulae (Stainton, 1854)
Parornix devoniella (Stainton, 1850)
Parornix finitimella (Zeller, 1850)
Parornix petiolella (Frey, 1863)
Phyllocnistis labyrinthella (Bjerkander, 1790)
Phyllocnistis unipunctella (Stephens, 1834)
Phyllonorycter acerifoliella (Zeller, 1839)
Phyllonorycter blancardella (Fabricius, 1781)
Phyllonorycter cavella (Zeller, 1846)
Phyllonorycter coryli (Nicelli, 1851)
Phyllonorycter dubitella (Herrich-Schäffer, 1855)
Phyllonorycter emberizaepennella (Bouché, 1834)
Phyllonorycter esperella (Goeze, 1783)
Phyllonorycter harrisella (Linnaeus, 1761)
Phyllonorycter heegeriella (Zeller, 1846)
Phyllonorycter lautella (Zeller, 1846)
Phyllonorycter maestingella (Müller, 1764)
Phyllonorycter nicellii (Stainton, 1851)
Phyllonorycter oxyacanthae (Frey, 1856)
Phyllonorycter quercifoliella (Zeller, 1839)
Phyllonorycter rajella (Linnaeus, 1758)
Phyllonorycter roboris (Zeller, 1839)
Phyllonorycter sorbi (Frey, 1856)
Phyllonorycter tenerella (Joannis, 1915)
Phyllonorycter ulmifoliella (Hübner, 1817)

Yponomeutidae

Yponomeuta evonymella (Linnaeus, 1758)

Lyonetiidae

Leucoptera malifoliella (Costa, 1836)

Blastobasidae

Blastobasis huemeri Sinev, 1993 = *B. glanduella* (Riley, 1871)
Hypatopa segnella (Zeller, 1873)

Oecophoridae

Crassa unitella (Hübner, 1796)

Elachistidae

Elachista poae Stainton, 1855

Coleophoridae

Coleophora glaucicolella Wood, 1892
Coleophora lusciniapennella (Treitschke, 1833)
Coleophora taeniipennella Herrich-Schäffer, 1855

Gelechiidae

Exoteleia dodecella (Linnaeus, 1758)
Chionodes lugubrella (Fabricius, 1794)
Isophrictis striatella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Neofaculta infernella (Herrich-Schäffer, 1854)
Neofriseria peliella (Treitschke, 1835)

Tortricidae

Acleris notana (donova, 1806)
Ancylis laetana (Fabricius, 1775)
Ancylis myrtillana (Treitschke, 1830)
Apilonora loricana (Heinemann, 1863)
Archips podana (Scopoli, 1763)
Celypha lacunana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Celypha rufana (Scopoli, 1763)
Cnephasia genitalana Pierce & Metcalfe, 1922
Cnephasia pasuana (Hübner, 1799)
Cnephasia stephensiana (Doubleday, 1849)
Cochylidia implicitana (Wocke, 1856)
Cochylis posterana Zeller, 1847
Dichelia histrionana (Frölich, 1828)
Epagoge grotiana (Fabricius, 1781)
Epiblema costipunctana (Haworth, 1811)
Epiblema foenella (Linnaeus, 1758)

Epinotia cinerea (Haworth, 1811)
Epinotia immundana (Fischer v. Röslerstamm, 1839)
Hedya nubiferana (Haworth, 1811)
Pandemis cerasana (Hübner, 1786)
Pandemis heparana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Rhyacionia pinicolana (Doubleday, 1849)
Spilonota ocellana (Linnaeus, 1758)

Cossidae

Cossus cossus (Linnaeus, 1758)

Limacodidae

Apoda limacodes (Hufnagel, 1766)

Sphingidae

Agrius convolvuli (Linnaeus, 1758)
Deilephila elpenor (Linnaeus, 1758)
Smerinthus ocellatus (Linnaeus, 1758)

Pyralidae

Acrobasis consociella (Hübner, 1813)
Dioryctria abietella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Endotracha flammealis (Denis & Schiffermüller, 1775)

Crambidae

Acentria ephemerella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Catoptria pinella (Linnaeus, 1758)
Eudonia mercurella (Linnaeus, 1758)
Chrysoteuchia culmella (Linnaeus, 1758)
Catoptria margaritella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Pediasia contaminella (Hübner, 1796)
Scoparia ambigualis (Treitschke, 1829)
Scoparia basistrigalis Knaggs, 1866

Drepanidae

Thyatira batis (Linnaeus, 1758)
Watsonalla binaria (Hufnagel, 1767)

Geometridae

Ascotis selenaria (Denis & Schiffermüller, 1775)
Biston betularia (Linnaeus, 1758)
Epione repandaria (Hufnagel, 1767)
Epirrhoe alternata (Müller, 1764)
Epirrhoe rivata (Hübner, 1813)
Hemithea aestivaria (Hübner, 1789)
Idaea aversata (Linnaeus, 1758)
Idaea fuscovenosa (Goeze, 1781)
Idaea sylvestriaria (Hübner, 1799)
Lomaspilis marginata (Linnaeus, 1758)
Macaria notata (Linnaeus, 1758)
Plemyria rubiginata (Denis & Schiffermüller, 1775)
Timandra comae Schmidt, 1931
Xanthorhoe ferrugata (Clerck, 1759)
Xanthorhoe quadrifasciata (Clerck, 1759)

Notodontidae

Notodonta dromedarius (Linnaeus, 1767)
Ptilodon capucina (Linnaeus, 1758)

Erebidae

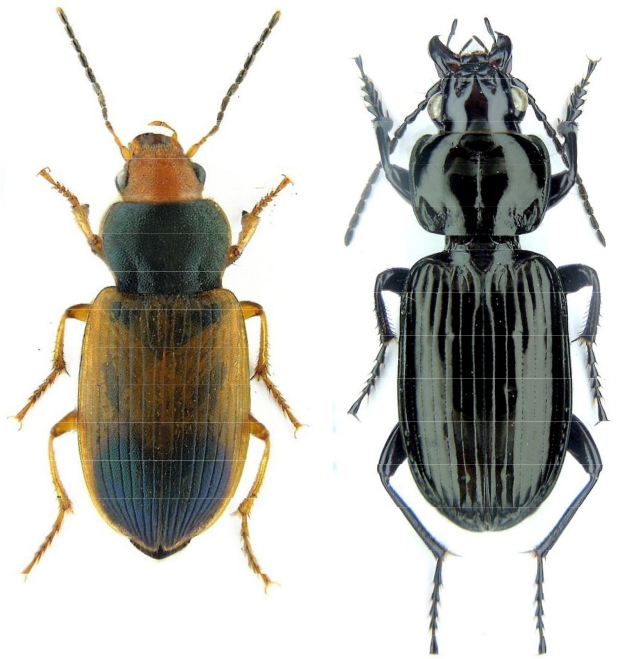
Atolmis ribricollis (Linnaeus, 1758)
Eilema complana (Linnaeus, 1758)
Eilema depressum (Esper, 1787)
Eilema lurideola (Zincken, 1817)
Eublemma minutata (Fabricius, 1794)
Lymantria monacha (Linnaeus, 1758)
Miltochrista miniata (Forster, 1771)
Paracolax tristalis (Fabricius, 1794)
Pelosia muscerda (Hufnagel, 1766)
Phragmatobia fuliginosa (Linnaeus, 1758)

Noctuidae

Acronicta leporina (Linnaeus, 1758)
Apamea monoglypha (Hufnagel, 1766)
Autographa gamma (Linnaeus, 1758)
Cosmia trapezina (Linnaeus, 1758)
Deltote bankiana (Fabricius, 1775)
Deltote pygarga (Hufnagel, 1766)
Litoligia literosa (Haworth, 1809)
Mythimna impura (Hübner, 1808)
Mythimna turca (Linnaeus, 1761)
Noctua janthina Denis & Schiffermüller, 1775
Noctua pronuba (Linnaeus, 1758)
Subacronicta megacephala (Denis & Schiffermüller, 1775)
Xestia ditrapezium (Denis & Schiffermüller, 1775)

Faunistické střípky 2016

Lukáš BLAŽEJ, Jiří SPRUŽINA,
Petr MATUŠOVÝCH & Josef KADLEC

(COLEOPTERA: Carabidae)

***Diachromus germanus* (Linnaeus, 1758)** – viz foto vlevo, L. Blažej

Varnsdorf, kopec Špičák, 7. 5. 2016, 1 ex., J. Kadlec lgt., det. et coll.

Západopalearktický hygrofilní druh litorálních zón a podmáčených luk nížin až podhůří. V Čechách vzácný. Početnější výskyt bývá zaznamenán na bahnitých dnech vypuštěných rybníků (Hůrka 1996). Uvedený nález pochází z prosevu v lesním porostu ve vrcholových částech kopce, tj. zcela mimo typické stanoviště druhu. Podmáčené louky, resp. pastviny se však na úpatí kopce vyskytují. První nález na Šluknovsku.

***Perigona nigriceps* (Dejean, 1831)**

Česká Kamenice, centrum, 12. 8. 2016, 1 ex., P. Matušových lgt. et coll., V. Klapka det.

Kosmopolitní druh, v ČR vzácně a velmi vzácně v nížinách až pahorkatinách. Obývá komposty, hromady tlející rostlinné hmoty či stromové houby (Hůrka 1996). Zřejmě první nález na Českokamenicku i v širším okolí.

***Pterostichus aterrimus* (Herbst, 1784)** – viz foto vpravo, L. Blažej

Svébořice, Novodvorský rybník V., bultový porost třtiny *Calamagrostis epigejos*, 15. 4. 2016, 1 ex., LB lgt. et det., VMGCL coll.

V ČR velmi vzácný nížinný hygrofil reliktního charakteru (Hůrka 1996) s výskytem hlavně v jižních Čechách. Na severu Čech soustředěn hlavně na kvalitní mokřadní společenstva Novozámeckého rybníku, Břehyně a Máchova jezera (Honců & Vonička 1997). Sledovaná lokalita je tak 4. známou v okrese Česká Lípa!

(COL.: Cucujidae)

***Cucujus cinnaberinus* (Scopoli, 1763)**

Svojkov, kopec Slavíček, 11. 5. 2016, 1 ex., J. Kadlec lgt., det. et coll.

Původně druh zachovalých lužních lesů, který v současnosti expanduje, vč. využívání odumírajících monokulturně pěstovaných topolů. Severočeské nálezy tohoto druhu i bionomii zmiňují v Listech EK naposledy Brůha et al. (2015). Uvedený nález je novou a zřejmě nejsevernější lokalitou na Českolipsku.

(LEPIDOPTERA: Sphingidae)

***Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758)** – viz foto dole, J. Spružina

Litoměřice – Předměstí (5450), 9. 9. 2016, 7 ex., ex l., na keřích oleandru v zástavbě, J. Spružina lgt., det. et coll.

Vzácný paleotropický migrant, jehož poslední silnější invaze do střední a severní Evropy byla zaznamenána v roce 1953, nicméně výskyt motýla v severních Čechách se datuje již od 19. století: Děčín, Česká Kamenice, Litoměřice – 1856, 1929 (Sterneck), Chomutov – 1902 (Fuchs). Dle informačního portálu AOPK ČR bylo u nás od roku 1964, od kdy u nás probíhá mapování tažných lišajů, do roku 2014 registrováno pouhých 5 nálezů tohoto druhu (3 motýli a dvě housenky). Naproti tomu v roce 2016, převážně od srpna do září, bylo z Čech i Moravy hlášeno několik desítek nálezů převážně housenek na keřích *Nerium oleander*. Jedná se o nejpočetnější doložený výskyt v historii mapování vzácných motýlích migrantů na území České republiky.

Literatura

- BRŮHA P., MICHALEGA M. & MORAVEC P. 2015: Coleopterologická exkurze na labský ostrov u Lovosic. *Listy Entomologického klubu při Labských pískovcích*, 15: 16-17.
- FARKAČ J., KRÁL D. & SKORPÍK M. (eds.) 2005: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates.* Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- HONCŮ M. & VONIČKA P. 1997: Střevlíkovití (Carabidae) bývalého VVP Ralsko. *Bezděz*, 5: 259-357.
- HŮRKA K., 1996: *Carabidae of the Czech and Slovak Republics. Carabidae České a Slovenské republiky.* Zlín, Kabourek, 565 pp.
- STERNECK J. 1929: *Prodromus der Schmetterlingsfauna Böhmens. Selbstverlag, Karlsbad*, 297 pp.

Příspěvek k poznání fauny bezobratlých Dolního Labe v úseku mezi Střekovem a Hřenskem**Pavel KRÁSENSKÝ**Oblastní muzeum v Mostě
krasensky@muzeum-most.cz

V průběhu let 2012 až 2016 jsem provedl průzkum ripikolních brouků na březích Labe v úseku mezi Střekovem a Hřenskem. Jako cílové skupiny byly vybrány čeledi, mezi jejichž zástupci je řada ripikolních druhů, tedy druhů žijících na přirozených nezarostlých nebo částečně zarostlých březích vod. Jedná se o tyto čeledi: Carabidae, Staphylinidae, Elateridae, Heteroceridae, Dryopidae, Anthicidae a Curculionidae. Cílem tohoto článku není podat kompletní seznam druhů, ale spíše upozornit na druhy zajímavé. Obsáhlá zpráva z tohoto výzkumu bude publikována ve sborníku Oblastního muzea v Mostě.

V průběhu průzkumu se situace na Dolním Labi výrazně změnila. Došlo k několika povodním, díky nimž se vytvořila řada nových šterkových a písčitých naplavenin, které byly rychle obsazeny ripikolními druhy brouků. Naopak mezi roky 2014 až 2016 postihlo celou střední Evropu horké a suché počasí a v tomto období byla hladina Labe několikrát po delší dobu pod svým dlouhodobým průměrem. To mělo za následek dlouhodobější obnažení šterkopískových a šterkových břehů a rozmnožení populací některých vzácnějších druhů.

Na nově vzniklých písčitých naplaveninách v okolí Neštědic se v roce 2012 objevila poměrně početná populace kovařika *Oedostethus quadripustulatus* – viz foto, kterého jsem v dalších letech na stejné lokalitě již nepotvrdil. Důvodem bylo to, že celá lokalita v následujících letech silně zarostla.

Vzácné a faunisticky zajímavé druhy se objevily i na rozsáhlém šterkovišti a písčinách u Valtířova. K nejzajímavějším patří kovařici *Negastrius pulchellus* a také vzácnější *N. sabulicola*. Za zmínku stojí také druh *Anthicus sellatus*, který se vyskytoval společně s výše uvedenými kovařiky na malých písčinách v okolí travních drnů. Ve vlhkém šterkopísku se vzácně vyskytoval šrevlíček *Perileptus areolatus* a

Významní drabčičkovití dolního českého toku řeky Labe, zleva *Atheta ripicola* Hanssen, 1932, *Carpelimus politus* (Kiesenwetter, 1850), *Bledius gallicus* (Gravenhorst, 1806), *B. subterraneus* Erichson, 1839 a *Scopaeus gracilis* (Sperk, 1835). Foto P. Krásenský.

na izolované písčíně na okraji malého potůčku jsem našel několik exemplářů střevlíčka *Tachys micros*. V roce 2015 jsem v hrubším štěrku objevil několik subadultních jedinců nápadného a silně ohroženého slídáka břehového (*Arctosa cinerea*), který nebyl z Ústeckého kraje dosud znám.

Střevlíček *Perileptus areolatus* se objevil i na dalších místech a velmi početný byl například na experimentálních výhonech mezi Prostředním a Dolním Žlebem nebo na štěrkopískovém břehu v místě vyústění říčky Ploučnice v Děčíně. Na stejném štěrkopískovém břehu jsem našel i jeden exemplář střevlíčka *Bembidion modestum*, který je na březích Labe velmi vzácný. Dalším zajímavým druhem štěrkopískových naplavenin v okolí vyústění říčky Ploučnice byl drabčič *Scopaeus gracilis*, který se většinou vyskytuje ve vlhkém a jemném štěrkopísku v blízkosti vody.

V průběhu průzkumu Dolního Labe se mi podařilo objevit další zajímavé druhy drabčičků, z nichž za zmínku stojí především zástupci rodu *Bledius*, kteří obývají písčité nebo hlinitopísčité břehy vod. Zde se mi podařilo prokázat výskyt druhů *Bledius crasicollis*, *B. gallicus*, *B. opacus* a *B. subterraneus*.

Za zmínku stojí také drobní drabčiči rodu *Atheta*. Mezi nejvzácnější druhy, které se mi podařilo na Dolním Labi potvrdit, patří *Atheta basicornis*, *A. luteipes*, *A. vilis* a především *A. ripicola*, která byla z našeho území poprvé ohlášena až v letošním roce a všechny exempláře pocházejí z Dolního Labe. Z dalších druhů patří mezi nejzajímavější *Brachyusa concolor*, *Dacriola fallax*, *Gnypeta rubrior* a *Carpelimus politus*, který byl od

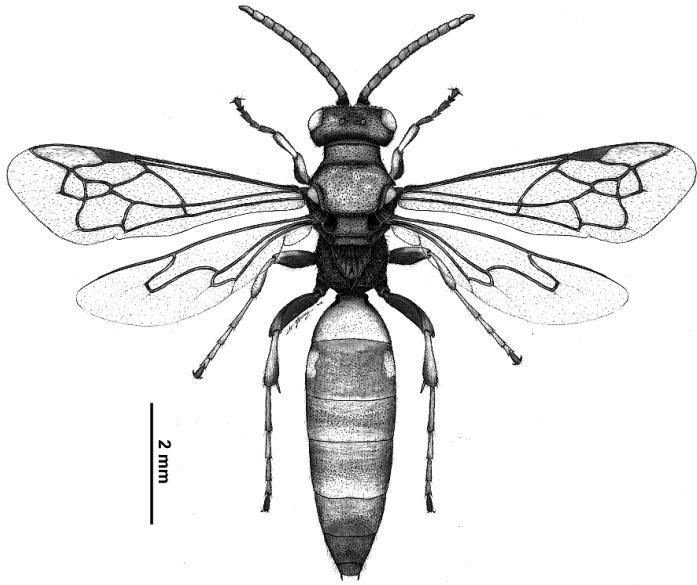
nás poprvé hlášen autorem tohoto příspěvku v roce 2013 z Podskalí u Děčína.

I přesto, že jsem věnoval největší pozornost především střevlíčkům a drabčičkům, podařilo se mi objevit i několik zajímavých druhů nosatců. Mezi ty nejzajímavější patří vzácný a reliktní druh *Cetorhynchus scapularis*, který se vyvíjí v kořenech rukví *Rorippa* spp., drobný nosatec *Pelenomus canaliculatus* nebo druh *Lixus myagri*.

Žahadlový blanokřídlý hmyz NP České Švýcarsko

Lukáš BLAŽEJ, Ján MACEK & Miloš TRÝZNA

V současnosti vyšel obsáhlý příspěvek o vybraných skupinách žahadlového blanokřídleho hmyzu – kutilky (Spheciformes) a vosy (Vespidae) NP České Švýcarsko (Blažej et al. 2016), viz Muzejní novinky. Jedná se o výsledky zpracovaného materiálu z průzkumů pracovníků Národního muzea v Praze, zaměřeného v letech 2004 – 2010 na létavý hmyz inverzních biotopů NPČŠ. Ačkoliv chladná prostředí nejsou druhovou skladbou srovnatelná s vátými písky či stepními formacemi jižních oblastí, jsou zde přítomny vysoce specializované a vzácné druhy často severského původu. Ze studovaného materiálu bylo potvrzeno 118 druhů (Spheciformes: Ampulicidae – 1, Crabronidae – 86, Sphecidae – 1; Vespidae: Eumeninae – 19, Polistinae – 1, Vespinae – 10 druhů). Jako typické druhy chladných a inverzních biotopů NP České Švýcarsko lze jmenovat kutilky

Crossocerus assimilis, *C. barbipes*, *C. cinxius*, *C. dimidiatus*, *C. heydeni*, *Ectemnius borealis*, *Passaloecus borealis* a *Pemphredon montana*, jízličky *Discoelius zonalis*, *Symmorphus allobrogus* a *S. angustatus* či vosy *Dolichovespula adulterina* a *D. media*.

V práci Blažej et al. (2016) je komentováno 40 významných druhů: 32 druhů zařazených do Červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých ČR (RE (regionálně vymizelé taxony) – *Alysson ratzeburgi* (cf. Blažej & Trýzna 2016) – viz Obr. nahoře, orig. L. Blažej; CR (kriticky ohrožené taxony) – *Crossocerus heydeni*, *Miscophus niger*, *Passaloecus monilicornis*, *Rhopalum gracile* a *Symmorphus angustatus*; EN (ohrožené taxony) – *Argogorytes mystaceus*, *Crabro scutellatus*, *Crossocerus barbipes*, *C. congener*, *C. dimidiatus*, *C. styrius*, *Gorytes fallax*, *Oxybelus argentatus debeaumonti*, *Passaloecus eremita*, *Ancistrocerus antilope*, *Discoelius zonalis*, *Symmorphus allobrogus* a *Vespula austriaca*; VU (zranitelné taxony) – *Crossocerus binotatus*, *C. cetratus*, *C. cinxius*, *C. wesmaeli*, *Harpactus tumidus*, *Lindenius pygmaeus armatus*, *Passaloecus borealis*, *P. brevilabris*, *Pemphredon montana*, *Rhopalum clavipes*, *Dolichovespula adulterina*, *D. media* a *D. norvegica*), 6 druhů regionálně významných (*Crossocerus assimilis*, *C. nigritus*, *Ectemnius borealis*, *E. lituratus*, *Harpactus laevis*, *Pemphredon rugifer*) a 2 nedávno rozlišované či taxonomicky řešené druhy *Tachysphex pompiliformis* a *Trypoxylon kostylevi*. Z NP České Švýcarsko je doposud publikováno 141 druhů z vybraných skupin žahadlového blanokřídlého hmyzu: Apoidea, Spheciformes: Ampulicidae – 1, Crabronidae – 106, Sphecidae – 2; Vespoidea, Vespidae: Eumeninae – 21, Polistinae – 1, Vespinae – 10 druhů.

Obrazová tabule v příloze představuje významné druhy akuleátních blanokřídlých také ostatních skupin nadčeledí Apoidea i Vespoidea, které v uvedené práci nejsou řešeny. Jedná se o

představitel barevně a tvarově atraktivních kleptoparazitických druhů včel nomád či zdobnic. Z čalounic je zobrazen příklad způsobu mimikry parazita vůči svému hostitelskému druhu. Příklad tzv. kukaččího parazita je uveden také z nadčeledi Vespoidea, k níž patří také zobrazená, zřejmě regionálně nejvýznamnější hrabalka. Bionomie je použita dle Macka et al. (2010) a kategorie ohrožení z červených seznamů Straky (2005a, b). Komentován je i výskyt v regionu Labských pískovců. Číslo před názvem druhu odkazuje na obrazovou tabuli.

Apoidea:
Apidae (včelovití)

1: *Epeolus cruciger* (Panzer, 1799) – zdobnice stepní, je u nás vzácný a kriticky ohrožený druh původních písčin. Vývoj probíhá v hnízdech hostitelských hedvábnic *Colletes succinctus* (Linnaeus, 1758) a *C. marginatus* Smith, 1846. Z Labských pískovců je opakovaně nalézán na ploše bývalé vinice na děčínské Pastýřské stěně. Mnohem hojnějším je u nás velmi podobná *E. variegatus* (Linnaeus, 1758) – z. proměnlivá, s níž se lze potkat i na osluněných okrajích cest či na skalkách u domů.

2: *Nomada rufipes* Fabricius, 1793 – nomáda rudonohá, v ČR nehojný evropský kleptoparazitický druh vřesovišť a vátých písčů. Hostitelskými včelami jsou pískorypky *Andrena fuscipes* (Kirby, 1802), *A. denticulata* (Kirby, 1802) a *A. simillima* Smith, 1851. Zadeček českých populací je vždy bez červené kresby. V Labských pískovcích je typickým druhem skalních hran s porosty vřesu.

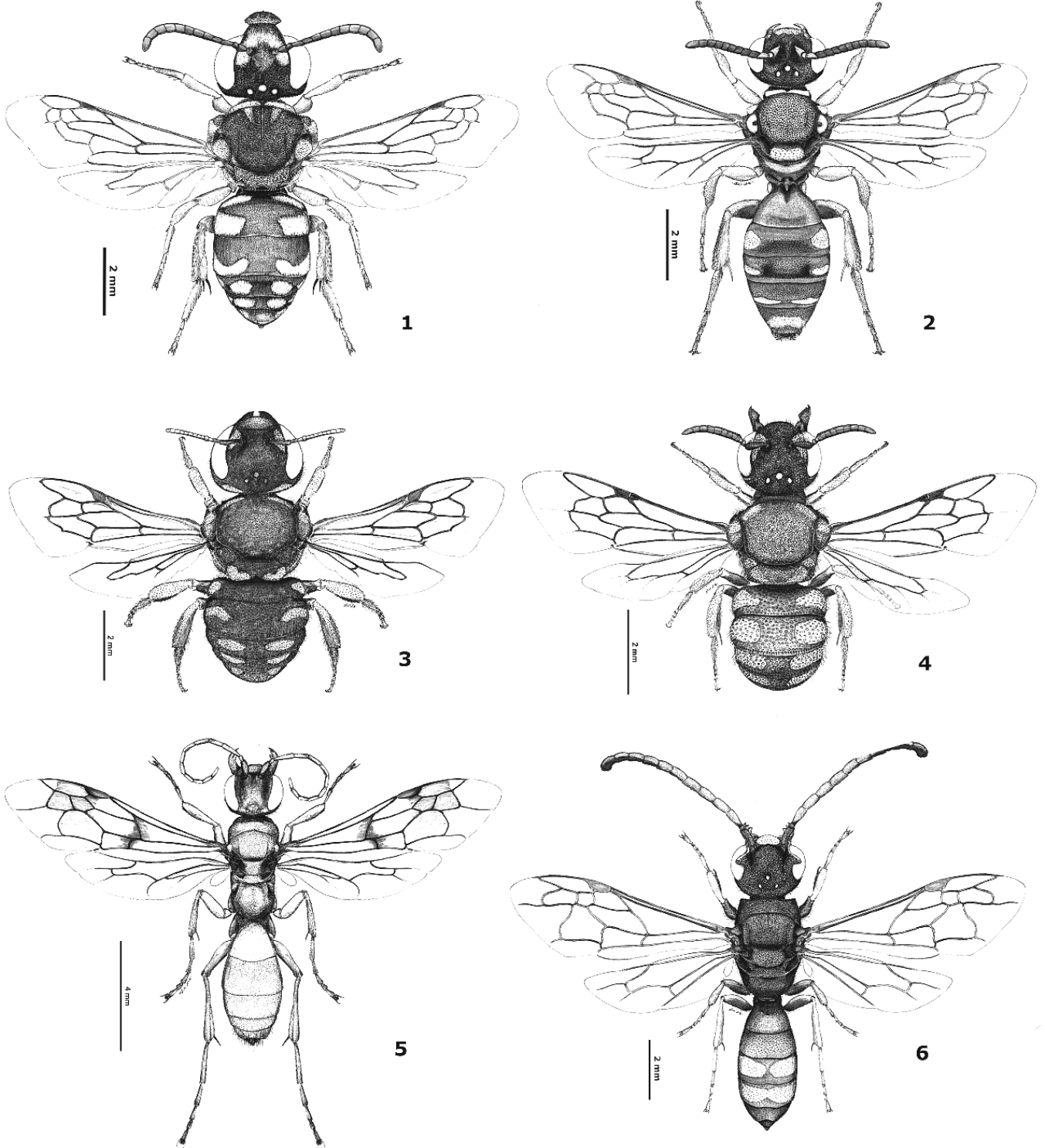
Megachilidae (čalounicovití)

3: *Anthidiellum strigatum* (Panzer, 1805) – smolanka skvrnitá, v ČR hojný palearktický druh žijící v nížinách i horách. Smolanku lze v typickém kolibříkovém letu potkat sít na štírovnících na teplých okrajích lesů, strání, v lomech, apod. Nález z Labských pískovců pochází z plošky dlouhodobě složené a řídké zarostlé deponie stavební sutě z okolí zámečku Šternberk.

Nález je doplněn také o současně zachyceného hnízdního parazita **4: *Stelis signata* (Latreille, 1809) – smutěnku skvrnitou**. Tento mediteranní druh je v ČR již vzácným a zranitelným. Nálezy dosud pocházely z teplých oblastí. Nicméně náš popisovaný případ je naopak z oblasti vyložené chladné. Oba druhy jsou ukázkou, jaké úrovně mimikry je hmyz schopen dosáhnout ve vztahu parazit a hostitel.

Vespoidea:
Pompilidae (hrabalkovití)

5: *Dipogon vechti* Day, 1979. Druh v rámci ČR s recentním výskytem potvrzený průzkumem spáleniště v Jetřichovicích (cf. Bogusch et al. 2014). V rámci rodu, který je typický zbarvením křídel, je tento výrazně velkým. Tyto hrabalky netvoří svá hnízda v zemi, ale hnízdí podobně jako kutilky v puklinách skal, štěrbinách kůry i v požercích brouků

či dutých stoncích. Druh pavouka, který pro svůj plod *D. vechti* loví, není Mackem et al. (2010) udáván. Jedná se jistě o jeden z nevýznamnějších druhů aculeat regionu.

Sapygidae (drvenkovití)

6: *Sapyga similis* (Fabricius, 1793) – drvenka pestrá, je v ČR velmi vzácný a kriticky ohrožený druh. Parazituje u zednic rodu *Osmia*, hl.

lesní *O. uncinata* Gerstäcker, 1869. V hnízdech se larva drvenek živí prakticky všezravě na pylovém bochníku připraveného pro plod v buňce hnízda hostitele i kanibalisticky při případném setkání s larvou vlastního druhu ze sousední buňky. V tomto případě přežívá vždy jen jedna. Druh je výrazně sexuálně dimorfní. Z Labských pískovců je zaznamenán výskyt na Bynoveckém vřesovišti (cf. Blažej & Straka 2010), kde je pravděpodobným

hostitelem *Megachile centuncularis* (Linnaeus, 1758) – čalounice obecná, jelikož *O. uncinata* nebyla během 4 let monitoringu zaznamenána.

Literatura

- BLAŽEJ L., MACEK J. & TRÝZNA M. 2016: Kutilky a vosovití (Hymenoptera: Aculeata: Spheciformes, Vespidae) chladných a inverzních biotopů v Národním parku České Švýcarsko. (Spheciformes and Vespidae (Hymenoptera: Aculeata) of the cold and inverse habitats in the České Švýcarsko National Park). *Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy*, 34: 107–142.
- BLAŽEJ L. & STRAKA J., 2010: Výsledky monitoringu vybraných skupin hmyzu (Coleoptera: Carabidae; Hymenoptera: Aculeata) v bývalé lesní školce u Býnovce (CHKO Labské pískovce). *Sborník Okresního Muzea Most, Řada Přírodovědná*, 32: 23–42.
- BLAŽEJ L. & TRÝZNA M. 2016: Ještě je můžeme vidět. Kraslík *Alysson ratzeburgi* Dahlbom. České Švýcarsko. *Zpravodaj Správa Národního parku České Švýcarsko, Krásná Lípa*, 15/1: 6.
- BOGUSCH P., BLAŽEJ L., TRÝZNA M. & HENEGER P., 2014: Forgotten role of fires in Central European forests: critical importance of early post-fire successional stages for bees and wasps (Hymenoptera: Aculeata). *Eur. J. Forest. Res.* (2015), 134:153–166.
- MACEK J., STRAKA J., BOGUSCH P., DVOŘÁK L., BEZDĚČKA P. & TYRNER P. 2010: *Blanokřídlí České republiky I. Žahadloví*. Academia, Praha. 520.
- STRAKA J. 2005a: Vespoidea (vosy), pp. 387–391. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.) 2005: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- STRAKA J. 2005b: Apoidea (včely), pp. 392–405. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.) 2005: *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Dodatek k motýlům Hraničního buku (Varnsdorf, Dolní Podluží) Jindřich ČERNÝ & Lukáš BLAŽEJ

O vrchu Hraniční buk, jenž dělí Varnsdorf od Dolního Podluží, píšeme v našich Listech v souvislosti s výskytem vzácných druhů brouků téměř pravidelně. Souhrnné výsledky o broucích a motýlech (Blažej et al. 2016) jsme k příležitosti 20. výročí Kruhu přátel muzea Varnsdorf publikovali ve sborníku Mandava. Publikováním článku jsme však lokalitu neopustili a faunistickému výzkumu se zde věnovali dál. Rádi bychom představili výsledky vydařeného náletu na světelný zdroj instalovaný na této lokalitě v druhé polovině června. Ačkoliv jsme se snažili zachytit hlavně některé noční druhy brouků, nebyli opomenuti ani noční motýli.

Historické údaje o motýlí fauně Šluknovska se týkají poměrně blízkého okolí zkoumaného území. První literární doklady šluknovského učitele W. Schütze pocházejí z přelomu 19. a 20. století a zahrnují zejména lokality Jiříkov, Varnsdorf nebo Lužické hory (Schütz 1911, cf. Sterneck 1929, Schütz 1912). Sběry německých entomologů, kteří působili před 2. světovou válkou na území Šluknovska, byly zaměřeny zejména na okolí Rumburku, Varnsdorfu nebo na Lužické hory (např. Michel 1940). Recentně byla zpracována fauna okolí Rumburku (Černý & Říha 2007).

Popis území

Zkoumané území leží na jižní hranici orografické jednotky Šluknovská pahorkatina (podcelek Rumburská pahorkatina) s Lužickými horami (Glöckner 1995), ve fyto geografickém obvodu Českomoravské mezofytikum, na hranicích okresů Šluknovská pahorkatina a Lužická kotlina (podokres Žitavská kotlina) (Hejtný & Slavík 1988). Potenciální přirozenou vegetaci lokality charakterizují acidofilní bikové doubravy asociace *Luzulo albidae-Quercetum petraeae* (Neuhäuslová et al. 2000).

Vrch Hraniční buk (542 m) leží JZ od města Varnsdorf a jeho vrcholovou část tvoří smíšený lesní porost s charakterem suťových lesů. Hlavními hospodářskými dřevinami jsou buk lesní a smrk ztepilý. Významně je zastoupen také habr, javor klen, na okrajích jasan ztepilý a lípa malolistá s dubem *Quercus* cf. *robur*. Vzácněji se v porostu vyskytuje třešeň ptačí či jilm *Ulmus* sp. Svahy nad Dolním Podlužím tvoří naopak luční společenstva s mezemi tvořenými hlavně jasanem, lípou malolistou a trnkami. Soliterně rostoucími stromy jsou nejčastěji jasan, lípy a duby *Quercus* cf. *robur*, méně borovice lesní a břízy bělokoré. Významným mikrostanovištěm, kde byla provedena řada sběrů, je malá lesní ploška ve vrcholové partii kopce charakteru suťové bučiny s výskytem starých lip a třešní v okraji porostu. Pozvolnější svahy nad Varnsdorfem jsou jakožto sečené louky zajímavé bohatým výskytem prameništ, v nižších částech v okolí Varnsdorfského rekreačního rybníku a nemocnice také s trvale podmáčenými plochami. Pastviny, okolí bývalého statku a současná obora s dančí zvěří nebyla blíže dosud sledována. Stanovištní charakter lokality nabízí pestré možnosti typickým i opravdu vzácným druhům hmyzu, které jistě zaslouží naši pozornost i komentář v kontrastu výskytu v celé ČR.

Lokalita je známa mezi přírodovědci hlavně botanicky výskytem vzácné orchideje vstavače mužského (Marschner 1983, Müller & Kubát 2013), jenž je podporován lokálním managementem – sečením a likvidací hmoty v místě výskytu.

Metodika

Materiál byl sbírán L. Blažejem a P. Feiglovou individuálně na světelný zdroj, determinaci provedl J. Černý, materiál je uložen ve Vlastivědném muzeu a galerii v České Lípě. Pokud je v seznamu zjištěných druhů uvedena zkratka „m“ nebo „f“ bylo provedeno určení podle pohlavních orgánů. V seznamu zjištěných druhů (viz Příloha I.) je za jménem čeledi uveden počet zachycených druhů. Nomenklatura je použita dle Laštůvky & Lišky (2011). Použité zkratky: f – samice, in prep. – připravováno, m – samec.

Komentář k významným druhům

Stigmella roborella (Johansson, 1971)

Drobníček jehož larvy minují v listech dubů. Od příbuzných druhů je odlišitelný podle genitálií. Je rozšířen po celé Evropě. Ze Šluknovska poprvé uvádějí tento druh Černý & Říha (2007), odchyt 3 samců je pro oblast druhým nálezem. Z Děčína je

znám dále pouze z Českého středohoří (např. Černý 2001).

***Incurvaria oehlmanniella* (Hübner, 1796)**

Drobný motýl s bronzovými předními křídly a 3 bílými skvrnami. Polyfágní housenka minuje v listech borůvek a různých listnatých stromů. Na závěr vývoje vytvoří listovou pochvu a dožívá na zemi. Ze Šluknovska poprvé uvádějí tento druh Černý & Říha (2007) z Rumburku. Jedná se opět o druhý nález z tohoto území.

***Parornix fagivora* (Frey, 1861)**

Nenápadná vzpřímenka je známa z celého Děčínska, nejvíce je rozšířená v Děčínské vrchovině (např. Vávra 2010). Ze Šluknovska se jedná o první doklad. Housenky nejdříve minují listy buků a později žijí pod přehnutým okrajem listu.

***Cedestis gysselella* Zeller, 1839**

Drobná bílá předivka s okrovými pruhy na předních křídlech žije na jehličnatých stromech na jehlicích. První údaj ze Šluknovska (i z celého Děčínska) pochází od Fischera von Röslerstamm (1840) z Mikulášovic. Recentní údaje uvádějí Černý & Říha (2007). Na Děčínsku je známa zejména z Děčínské vrchoviny (např. Vávra 2010).

***Leucoptera spartifoliella* (Hübner, 1813)**

Housenky tohoto drobného bělavého motýlka (rozpětí předních křídel okolo 8 mm) minují ve výhonech janovce. Z Děčínska je znám z několika míst Děčínské vrchoviny (Vávra 2010). Na Šluknovsku jsme tento druh našli nedaleko Jiříkova (J. Černý a L. Blažej, 2012, nepublikováno).

***Batia lambdella* (Donovan, 1793)**

Vzácná krásněnka je z Děčínska dosud uváděná pouze ze Sněžníku (Kula 2007). Jedná se o druhý nález z tohoto území. Ze severních Čech jsou známy ještě další dvě lokality - Oleško nedaleko Litoměřic (Šumpich 2010) a obora Vřísek na Českolipsku (Černý et al., 2017).

***Telechrysis tripuncta* (Haworth, 1828)**

Na Děčínsku poměrně lokální plochuška. První údaj ze Šluknovska (i z celého Děčínska) pochází od Fischera von Röslerstamm z Mikulášovic (Zeller 1839). Další historické údaje z Děčínska uvádějí Sterneck a Zimmermann (1933) z Děčína a Bobří soutěsky u Verneřic. Jedná se o první recentní údaj ze Šluknovska. Bionomie housenek není známa, patrně žije pod kůrou odumřelých kmenů.

***Coleophora colutella* (Fabricius, 1794)**

Z Děčínska existuje pouze historický údaj z Mikulášovic. Jedná se o nález Fischera von Röslerstamm nebo J. Manna (Nickerl 1908). Jediný recentní údaj pochází z Brtníků z lokality Kopec (Blažej 2012). Další nepublikované nálezy se týkají Českého středohoří, okolí Děčína, a to z 80. let minulého století (Černý). Housenky žijí v hadrovitém vaku na různých motýlokvětných rostlinách, např. na kručince, kvívi nebo kozinci.

***Coleophora discordella* Zeller, 1849**

Habituálně podobný druh je znám z několika lokalit Děčínské vrchoviny (např. Kula 2007). Housenky žijí v hadrovitém vaku na štírovníku nebo bílojeteli. První nález na Šluknovsku.

***Coleophora mayrella* (Hübner, 1813)**

Další pouzdrovníček, který je potravně vázán na bobovité (dříve motýlokvětné) rostliny, v tomto případě na jetele. Na rozdíl od předchozích je zlatozeleně lesklý a připomíná spíše zástupce skupiny *C. alcyonipennella*. Na rozdíl od nich má zesílené kořenové články tykadel. Z Děčínska jsou známy pouze historické údaje ze Šluknova (Sterneck & Zimmermann 1933). Nález jednoho samce je prvním publikovaným recentním údajem.

***Coleophora coronillae* Zeller, 1849**

Larvy tohoto pouzdrovníčka žijí také na stejné rostlinné čeledi, a to v rourovitém vaku na štírovníku, čičorce nebo kozinci. Z Děčínska je znám pouze historický Mannův nález z Mikulášovic (Zeller, 1849). Tři samci jsou zatím jedinými recentními nálezy.

***Sophronia sicariellus* (Zeller, 1839)**

Poměrně hojná evropská makadlovka dává přednost suchým lesostepím. Housenky žijí na různých hvězdicovitých rostlinách, např. na řebříčku. Z Děčínska je znám pouze historický Zimmermannův údaj z Děčína (Sterneck & Zimmermann 1933). Jedná se o první publikovaný recentní nález z Děčínska.

***Eupithecia venosata* (Fabricius, 1787)**

Habituálně atraktivní pídalička knotovková je v Čechách lokálním a nehojným druhem. Dává přednost výslunným stanovištím. Housenky žijí na sílence nadmuté (Macek et al. 2012). Z Děčínska je uváděno několik recentních údajů z Děčínské vrchoviny (např. Vávra 2010).

***Eupithecia plumbeolata* (Haworth, 1809)**

Poměrně rozšířený eurosibiřský druh vlhčích stanovišť. Vyhledává lesní okraje, louky, křovinné lemy. Housenky žijí zejména na černých (Macek et al. 2012). Z Děčínska je uváděno několik recentních údajů z Děčínské vrchoviny (např. Vávra 2010).

***Eupithecia millefoliata* Rössler, 1866**

Pídalička řebříčková je lokálním druhem xerothermních stanovišť, v Čechách poměrně vzácným. Housenky se živí květy a plody řebříčku (Macek et al. 2012). Z Děčínska je dosud uváděn recentní údaj z Děčínské vrchoviny z okolí Vysoké Lípy (Vávra 2010).

***Eupithecia exigua* (Hübner, 1813)**

V Čechách je pídalička hlohová rozšířeným druhem. Housenky žijí na řadě listnatých keřů a stromů. Údajů z Děčínska však není příliš mnoho. Jediný historický údaj pochází od Schütze (1911) z Mikulášovic. Recentní nálezy uvádějí z Děčínské vrchoviny Kula (2007) nebo Vávra (2010).

Vyhodnocení

Souborná práce o broucích a motýlech Hraničního buku a okolí (Blažej et al. 2016) zahrnuje sběry motýlů a brouků L. Čapka a L. Blažeje z této lokality a jejího širšího okolí, přičemž autoři uvádí 221 druhů motýlů s minimálním zastoupením skupiny tzv. mikrolepidopter. Poměrně komplexní pohled na diverzitu motýlů na této lokalitě však doplňují výsledky sběrů z roku 2016, kdy bylo zjištěno celkem 129 druhů, z toho 89 dosud z této lokality neuváděných. Většina nasbíraného materiálu patří mezi mezofilní druhy listnatých a smíšených lesů, část mezi xerotermofilní druhy křovinatých okrajů lesů a výslunných svahů nebo hygromylofilní druhy vodních ploch a zamokřených luk. Významné druhy tohoto širokého spektra stanovišť jsou komentovány také z hlediska jejich výskytu ve Šluknovské vrchovině, na Děčínsku, příp. v rámci kraje.

Literatura

- BLAŽEJ L. 2012: Entodny EK 2012 v CHKO Labské pískovce. *Listy Entomologického klubu při Labských pískovcích*, 12: 2-4.
- BLAŽEJ L., ČAPEK L., ČERNÝ J. & KADLEC J. 2016: Brouci (Coleoptera) a motýli (Lepidoptera) vrchu Hraniční buk a jeho okolí (Varnsdorf a Dolní Podluží). *Mandava, Ročenka Kruhu přátel muzea Varnsdorf*, 2015-2016: 119-154.
- ČERNÝ J. 2001: Příspěvek k faunistice čeledi Nepticulidae (Lepidoptera) Děčínska – 3. část. (Zur Faunistik der Familie Nepticulidae (Lepidoptera) der Umgebung Děčín – 3. Teil. *Klapalekiana*, 37: 153-165.
- ČERNÝ J., ČAPEK L., LUST Z. & BLAŽEJ L. 2017: Motýli (Lepidoptera) obory Vřísek (Zahrádky u České Lípy). *Bezděz*, 26: in print.
- ČERNÝ J. & ŘÍHA R. 2007: Výsledky faunistického průzkumu motýlů (Lepidoptera) v okolí města Rumburk (Šluknovský výběžek, severní Čechy). *Klapalekiana*, 43: 125-161.
- FISCHER VON RÖSLERSTAMM J. E. 1834-1843: *Abbildungen zur Berichtigung und Ergänzung der Schmetterlingskunde, besonders der Microlepidopterologie als Supplement zu Treitschke's und Hübner's europaischen Schmetterlinge, mit erläuternden Text*. Leipzig, 308 pp, pls 100.
- GLÖCKNER P. 1995: *Fyzickogeografické a geologické poměry okresu Děčín*. Nadace Vlastivěda okresu děčínského, Děčín, 192 pp.
- HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (eds.) 1988: *Květena České socialistické republiky I*. Academia Praha, 557 pp.
- KULA E. 2007: *Motýli porostů náhradních dřevin v imisním území Sněžníku*. (Die Schmetterlinge der Ersatzbaumarten im Immissionsgebiet Schneeberg). Lesnická práce, Kostelec nad Černými Lesy, 107 pp.
- LAŠTŮVKA Z. & LIŠKA 2011: *Komentovaný seznam motýlů České republiky. Annotated checklist of moths and butterflies of the Czech Republic (Insecta: Lepidoptera)*. Biocont Laboratory spol. s r.o., Brno, 146 pp.
- MACEK J., PROCHÁZKA & J. TRAXLER L. 2012: *Motýli a housenky střední Evropy. Noční motýli III – píďalkovití*. Academia Praha, 417 pp.
- MARSCHNER H. 1983: *Květena Šluknovského výběžku*. 2. část. *Sbor. Severočes. Muzea, Ser. Natur.*, Liberec, 13: 25-62.
- MÜLLER F. & KUBÁT K. (ed.) 2013: *Seltene Pflanzen im Erzgebirge Situation in Böhmen und Sachsen*. CDSM.cz, Ústí nad Labem. 250 pp.
- MICHEL J. 1940. Jahresbericht des Sudetendeutschen Entomologenbundes über die Jahr 1938 und 1939. *Entomologische Zeitschrift* (Frankfurt a.M.), 54: 77-80, 81-84, 89-92.
- NEUHÁŠLOVÁ Z. et al. 2001: *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. Academia Praha, 341 pp (in Czech, English summary).
- NICKERL O. 1908: Beiträge zur Insekten-Fauna Böhmens. VI. Die Motten Böhmens (Tineen). Prag, 161 pp.
- SCHÜTZ W. 1911: *Beitrag zur Lepidopterenfauna Nord Böhmens*. (cf. Sterneck 1929).
- SCHÜTZ W. 1912: *Ein Vergleich zwischen der Tagfaltersfauna der Oberlausitz mit dem Angrenzenden nördlichen Böhmen und jener der böhmischen Mittelgebirgen im Elbetal von Leitmeritz bis Tetschen*. (cf. Sterneck, 1929)
- STERNECK J. 1929: *Prodromus der Schmetterlingsfauna Böhmens*. Selbstverlag, Karlsbad, 297 pp.
- ŠUMPICH J. 2010: Motýli (Lepidoptera) bývalého vojenského prostoru u Oleška (Česká republika, Ustecký kraj). *Butterflies and moths (Lepidoptera) of the former military training area near Oleško (Czech Republic, Ústí Region)*. *Klapalekiana*, 46: 69-130.
- VÁVRA J. 2010: Motýli fauna Vysoké Lípy u Jetřichovic a okolí v CHKO Labské pískovce (II.). *Fauna Bohemiae Septentrionalis* 35, Supplementum 6: 64-168.
- ZELLER Ph. Ch. 1839: Versuch einer naturgemässen Eintheilung der Schaben. *Isis von Oken* 3: 167-220.
- ZELLER Ph. Ch. 1849: Beitrag zur Kenntniss der Coleophoren. *Linnaea Entomologica*, 4: 191-416.

Příloha I.

Seznam zjištěných druhů

Adelidae – 1

Nemophora degeerella (Linnaeus, 1758) – 3

Argyresthiidae – 3

Argyresthia goedartella (Linnaeus, 1758)

Argyresthia retinella Zeller, 1839

Argyresthia spinosella Stainton, 1849 – 2mm

Blastobasidae – 1

Hypatopa binotella (Thunberg, 1794) – 5

Coleophoridae – 9

Coleophora betulella Heinemann, 1876 – 1m

Coleophora colutella (Fabricius, 1794) – 1m

Coleophora coronillae Zeller, 1849 – 3mm

Coleophora discordella Zeller, 1849 – 1m

Coleophora flavipennella (Duponchel, 1843) – 10mm

Coleophora glaucicolella Wood, 1892 – 5ff

Coleophora laricella (Hübner, 1817) – 1m, 7ff

Coleophora mayrella (Hübner, 1813) – 1m

Coleophora serratella (Linnaeus, 1761) – 1m, 1f

Crambidae – 7

Anania hortulata (Linnaeus, 1758)

Crambus lathoniellus (Zincken, 1817) – 3

Eudonia lacustrata (Panzer, 1804) – 1f

Chrysoteuchia culmella (Linnaeus, 1758) – 3

Scoparia ambigua (Treitschke, 1829)

Scoparia basistrigalis Knaggs, 1866 – 3

Scoparia pyralis (Denis & Schiffermüller, 1775) – 3ff

Elachistidae – 2

Depressaria chaerophylli Zeller, 1839

Telechrysis tripuncta (Haworth, 1828)

Epermeniidae – 1

Epermenia illigerella (Hübner, 1813) – 8mm

Erebidae – 3

Atolmis rubricollis (Linnaeus, 1758)

Eilema depressum (Esper, 1787)

Phragmatobia fuliginosa (Linnaeus, 1758)

Gelechiidae – 7

Bryotropha terrella (Denis & Schiffermüller, 1775) – 1m, 1f

Carpatolechia proximella (Hübner, 1796)

Eulamprotes atrella (Denis & Schiffermüller, 1775) – 2mm

Metzneria ehikeella Gozmány, 1954 – 1m

Sopronia sicariellus (Zeller, 1839) – 1m

Teleiodes luculella (Hübner, 1813)

Teleiodes saltuum Zeller, 1878

Geometridae – 39

Abraxas sylvata (Scopoli, 1763)

Alcis bastelbergeri (Hirschke, 1908)

Alcis repandata (Linnaeus, 1758) – 9

Asthena albulata (Hufnagel, 1767) – 2

Biston betularia (Linnaeus, 1758)

Campaea margaritaria (Linnaeus, 1761) – 2

Camptogramma bilineatum (Linnaeus, 1758) – 4

Cepphis advenaria (Hübner, 1790)

Colostygia pectinataria (Knoch, 1781) – 7

Cosmibaena bajularia (Denis & Schiffermüller, 1775) – 2

Cosmorhoe ocellata (Linnaeus, 1758)

Cyclophora quercimontaria (Bastelberger, 1897)

Dysstroma truncata (Hufnagel, 1767) – 2

Ecliptopera capitata (Herrich-Schäffer, 1839) – 1m

Ecliptopera silaceata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 1f

Epirrhoe alternata (Müller, 1764) – 6
Epirrhoe tristata (Linnaeus, 1758)
Euphyia unangulata (Haworth, 1809)
Eupithecia exigua (Hübner, 1813) – 1f
Eupithecia extraversaria Herrich-Schäffer, 1852 – 1f
Eupithecia lariciata (Freyer, 1842) – 1f
Eupithecia millefoliata Rössler, 1866 – 3mm
Eupithecia plumbeolata (Haworth, 1809) – 1f
Eupithecia subfuscata (Haworth, 1809) – 1m, 3ff
Eupithecia subumbrata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 1m
Eupithecia venosata (Fabricius, 1787) – 2
Gandaritis pyraliata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 3
Hydrelia flammeolaria (Hufnagel, 1767) – 3
Hypomecis roboraria (Denis & Schiffermüller, 1775)
Idaea aversata (Linnaeus, 1758) – 12
Jodis putata (Linnaeus, 1758) – 1f
Ligdia adustata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 2
Lomographa bimaculata (Fabricius, 1775)
Lomographa temerata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 5
Macaria liturata (Clerck, 1759)
Macaria signaria (Hübner, 1809)
Siona lineata (Scopoli, 1763)
Thalera fimbrialis (Scopoli, 1763)
Xanthorhoe montanata (Denis & Schiffermüller, 1775) – 3

Gracillariidae – 4

Caloptilia betulicola (Hering, 1928) – 1f
Caloptilia syringella (Fabricius, 1794) – 1m
Parornix fagivora (Frey, 1861) – 1m
Phyllonorycter harrisella (Linnaeus, 1761) – 1f

Hepialidae – 1

Pharmacia fusconebulosa (De Geer, 1778) – 3

Incurvariidae – 1

Incurvaria oehlmanniella (Hübner, 1796)

Lyonetiidae – 1

Leucoptera spartifoliella (Hübner, 1813)

Nepticulidae – 4

Ectoedemia albifasciella (Heinemann, 1871) – 2mm
Ectoedemia sericopeza (Zeller, 1839) – 1m
Stigmella basiguttella (Heinemann, 1862) – 1m
Stigmella roborella (Johansson, 1971) – 3mm

Noctuidea – 11

Acronicta psi (Linnaeus, 1758)
Apamea crenata (Hufnagel, 1766)
Axylia putris (Linnaeus, 1761)
Caradrina morpheus (Hufnagel, 1766)
Deltote pygarga (Hufnagel, 1766) – 2
Euplexia lucipara (Linnaeus, 1758)
Charanyca ferruginea (Esper, 1785) – 2
Mesapamea secalella Remm, 1983 – 3
Noctua pronuba (Linnaeus, 1758) – 2
Oligia strigilis (Linnaeus, 1758) – 2
Xestia ditrapezium (Denis & Schiffermüller, 1775) – 2

Notodontidae – 2

Drymonia dodonaea (Denis & Schiffermüller, 1775)
Leucodonta bicoloria (Denis & Schiffermüller, 1775) – 2

Oecophoridae – 3

Batia lambdella (Donovan, 1793)
Bisigna procerella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Oecophora bractella (Linnaeus, 1758)

Plutellidae – 1

Plutella xylostella (Linnaeus, 1758) – 2

Praydidae – 1

Prays fraxinella (Bjerkander, 1784) – 2

Psychidae – 2

Psyche crassiorella Bruand, 1851 – 3mm
Taleporia tubulosa (Retzius, 1783)

Pterophoridae – 2

Pterophorus pentadactyla (Linnaeus, 1758) – 3
Stenoptilia pterodactyla (Linnaeus, 1761) – 4

Pyralidae – 2

Acrobasis consociella (Hübner, 1813)
Hypsopygia costalis (Fabricius, 1775) – 4

Sphingidae – 2

Deilephila elpenor (Linnaeus, 1758) – 2
Laothoe populi (Linnaeus, 1758)

Tischeriidae – 1

Tischeria ekebladella (Bjerkander, 1795) – 3mm

Tineidae – 2

Monopis obviella (Denis & Schiffermüller, 1775) – 7ff
Nemapogon cloacella (Haworth, 1828) – 4mm, 2ff

Tortricidae – 14

Agapeta hamana (Linnaeus, 1758) – 4
Ancylis mitterbacheriana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Archips podana (Scopoli, 1763)
Cnephasia alticolana (Herrich-Schäffer, 1851) – 1f
Cnephasia asseclana (Denis & Schiffermüller, 1775) – 8ff
Cnephasia communana (Herrich-Schäffer, 1851) – 2ff
Cnephasia incertana (Treitschke, 1835) – 2ff
Epagoge grotiana (Fabricius, 1781) – 8
Epinotia tedella (Clerck, 1759)
Hedya nubiferana (Haworth, 1811)
Lathronympha strigana (Fabricius, 1775) – 3
Paramesia gnomana (Clerck, 1759) – 22
Pseudargyrotoza conwagana (Fabricius, 1775) – 3
Tortrix viridana (Linnaeus, 1758)

Yponomeutidae – 2

Cedestis gysseleeniella Zeller, 1839
Paraswammerdamia nebulella (Goeze, 1783) – 3mm

Výskyt mandelinky *Gonioctena* (*Spartophila*) *olivacea* (Coleoptera: Chrysomelidae) v ČR Miroslav ZÚBER miroslav.zuber@seznam.cz

S kolegou J. Stanovským pracujeme na článku o celkovém rozšíření této mandelinky (viz foto dole, P. Boža) v ČR a SR. Recentní nálezy jsme zaznamenali v západních a středních Čechách, na střední Moravě a ve Slezsku. Z oblasti severních Čech jsme měli doposud pouze velmi starý údaj Lokaje z roku 1869 „Böhm. Schweiz“ [= České Švýcarsko]. Proto pro nás byl překvapením nález této mandelinky ze Šluknovska, který mi sdělil P. Svadbík (Bohemia bor., Rožany u Šluknova (4952), lom č. 1 (kamenolom), 17. 8. 2003, 1 ex., Lukáš Blažej lgt., Petr Svadbík det. et coll.).

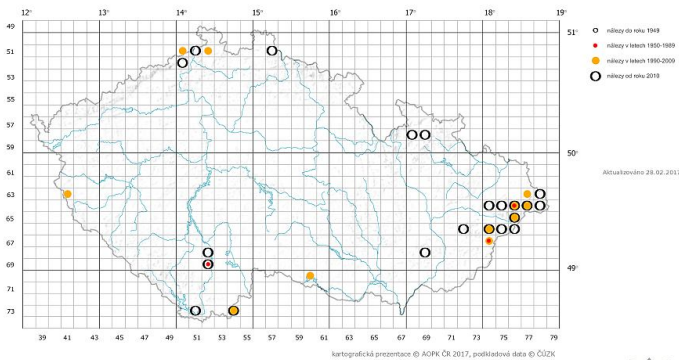

Živné rostliny této mandelinky jsou janovec metlatý (*Cytisus scoparius*) a kručinka barvířská (*Genista tinctoria*). Dle mých zkušeností jsou častou lokalitou výskytu pískovny nebo prostory pod dráty elektrického vedení, které jsou pravidelně vysekávány a zejména janovci se zde dobře daří.

Chtěl bych poprosit kolegy, kteří v uvedené oblasti sbírají a mají ve sbírkách uvedenou mandelinku, o poskytnutí jejich údajů. Též bych je chtěl požádat, aby se po uvedené mandelince v nadcházející sezóně na příhodných lokalitách poohlédli a rovněž mě informovali o své úspěšnosti. Předem děkuji za spolupráci.

Roháček jedlový (*Ceruchus chrysomelinus*) v Jizerských horách Pavel VONIČKA

Ze sedmi druhů čeledi roháčovití (Lucanidae), žijících v České republice, je roháček jedlový (*Ceruchus chrysomelinus*) nejvzácnější. Podle údajů z Nálezové databáze ochrany přírody (AOPK ČR 2017) je v Čechách jeho výskyt velice lokální a známý pouze z deseti faunistických čtvrců. Čtyři se nacházejí v jižních Čechách (Novohradské hory, Šumava a okolí Hluboké nad Vltavou), jedna v západních Čechách (Český les) a zbývající jsou v severních Čechách (více lokalit v Labských pískovcích a dosud jediná v Jizerských horách). Poněkud z většího počtu faunistických čtvrců je výskyt známý na Moravě, zejména v oblasti Beskyd.

Záznam, který se před pár lety objevil na serveru Biolib.cz a později i v Nálezové databázi ochrany přírody, byl pro mne značně překvapivý. Jaroslav Šroubek zde uvedl zjištění larev dne 20. 1. 2010 na lokalitě Francouzské kameny u Nového Města pod Smrkem. Musím se přiznat, že z počátku jsem měl určité pochybnosti o věrohodnosti tohoto údaje (za což se dodatečně kolegovi Šroubkovi omlouvám). Jednak z Jizerských hor neexistují o výskytu tohoto nápadného druhu žádné historické údaje, jednak byla naprostá část zdejších lesů včetně bučin na severních svazích uměle

obnovována a ani během mého 25 let trvajícího entomologického bádání v Jizerských horách se mi nepodařilo roháčka jedlového nalézt. Veškeré pochybnosti se ale rozptýlily v okamžiku, když jsem dne 14. 7. 2015 společně s kolegou Jiřím Vávrou navštívil NPR Jizerskohorské bučiny v oblasti vrchu Tišina. Společně jsme pozorovali imága sedící na trouchnivých smrkových kmenech a našli i několik larev různých instarů. Měl jsem z toho neuvěřitelnou radost. Trvalý výskyt byl ověřen i 26. 7. 2016, kdy jsme lokalitu navštívili společně s přítelem Jiřím Hejkalem.

Roháček *Ceruchus chrysomelinus* je brook s velmi úzkou ekologickou valencí, který se vyskytuje výhradně v původních lesích, např. v pralesích Žofín, Boubín, Mionší, Diana nebo Růžák. Vývoj larev trvá dva až tři roky a probíhá na rozhraní mezi zetlelým červeným trouchem a dosud nerozpadlým, ale též trouchnivým dřevem smrku nebo jedle, výjimečně i borovice, břízy nebo buku. Imága mají denní aktivitu a v době od dubna do srpna je lze nalézt lezoucí na povrchu kmenů, v kterých se vyvíjejí jejich larvy. Brouci urychlují mineralizaci mrtvých stromů, dřevo použitelné pro technické účely nebo živé stromy nemohou poškodit.

Lokalita v Jizerských horách se nachází ve staré bučině, ve které jsou, nebo spíše byly, přimíšené smrky a jedle. Naprostá většina z nich odumřela během imisní kalamity a nacházejí se zde již pouze na zemi ležící trouchnivé kmeny. Díky zastínění bukovým porostem se zde udržela vlhkost a tedy i vhodné podmínky pro vývoj larev roháčka. Budoucnost populace je však vzhledem k absenci starších jehličnatých stromů nejistá.

Roháček *Ceruchus chrysomelinus*, Jizerské hory, Tišina, 25. 7. 2016. Foto P. Vonička.

Použité zdroje

AOPK ČR. 2017: Nálezová databáze ochrany přírody: *Ceruchus chrysomelinus*. Nálezová databáze ochrany přírody, http://portal.nature.cz/publik_syst/nd_nalez-public.php?idTaxon=4285

Brouci českolipských pískoven – Elateridae, Eucnemidae a Throscidae Petr BRŮHA & Lukáš BLAŽEJ

Českolipsko skýtá z entomologického pohledu pestrout škálu biotopů od významných mokřadů a vodních ploch (Máchovo jezero, Břežňanský a Novozámecký rybník) po lesní porosty (bučiny především na vrchu Bezděz a v okolí, Borové lesy ve Starých Splavech), ale právě pískovny budou tématem našeho příspěvku. Z hlediska společenstva hmyzu pískoven jsou nejvýznamnější tzv. stenotopní psamofilové, kteří mají přímou vazbu na kontinuální otevřené biotopy udržované v iniciálním stadiu sukcese. Přirozené faktory udržující tyto biotopy v iniciálním stadiu sukcese jsou velké výkyvy teploty a vlhkosti či povětrnostní podmínky a v přírodních biotopech stepního charakteru to může být také minimální půdní horizont. V rámci dlouhodobého výzkumu žahadlových blanokřídilých bylo nashromážděno množství materiálu také z ostatních skupin hmyzu, z nichž poslední dva roky jsme se zaměřili na tři brouci čeledi ve dvou rozdílných typech pískoven.

Již přes deset let probíhá druhým autorem sběr materiálu v pískovnách na Provoďínsku zaměřený na žahadlový blanokřídilý hmyz (Hymenoptera, Aculeata), s nímž jsou paralelně zachycováni také brouci, příp. ploštice. V roce 2016 Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě provedla průzkum pískovny, jenž se nachází na okraji Žizníkova, východně od České Lípy v povodí řeky Ploučnice. Řeka je zde také původcem sedimentu. Druhově i velikostně různorodý aluviální písek je zcela odlišný od jemnozrnného druhohorního písku. Kromě křemenitého říčního písku obsahuje také např. glaciální sedimenty včetně nám všem známého skandinávského pazourku. Entomologický výzkum probíhal v částečně činné části pískovny, kde se nacházel poslední otevřený písčité prostor s původním psamofilním společenstvem. Z hlediska druhové diverzity byla významná přítomnost nezastíněných písčitých stěn, sporou vegetací zarostlých svahů, přítomnost vodních plošek a v nedalekém okolí porosty okolků a další pylonosné vegetace (vrby, břízy, borovice).

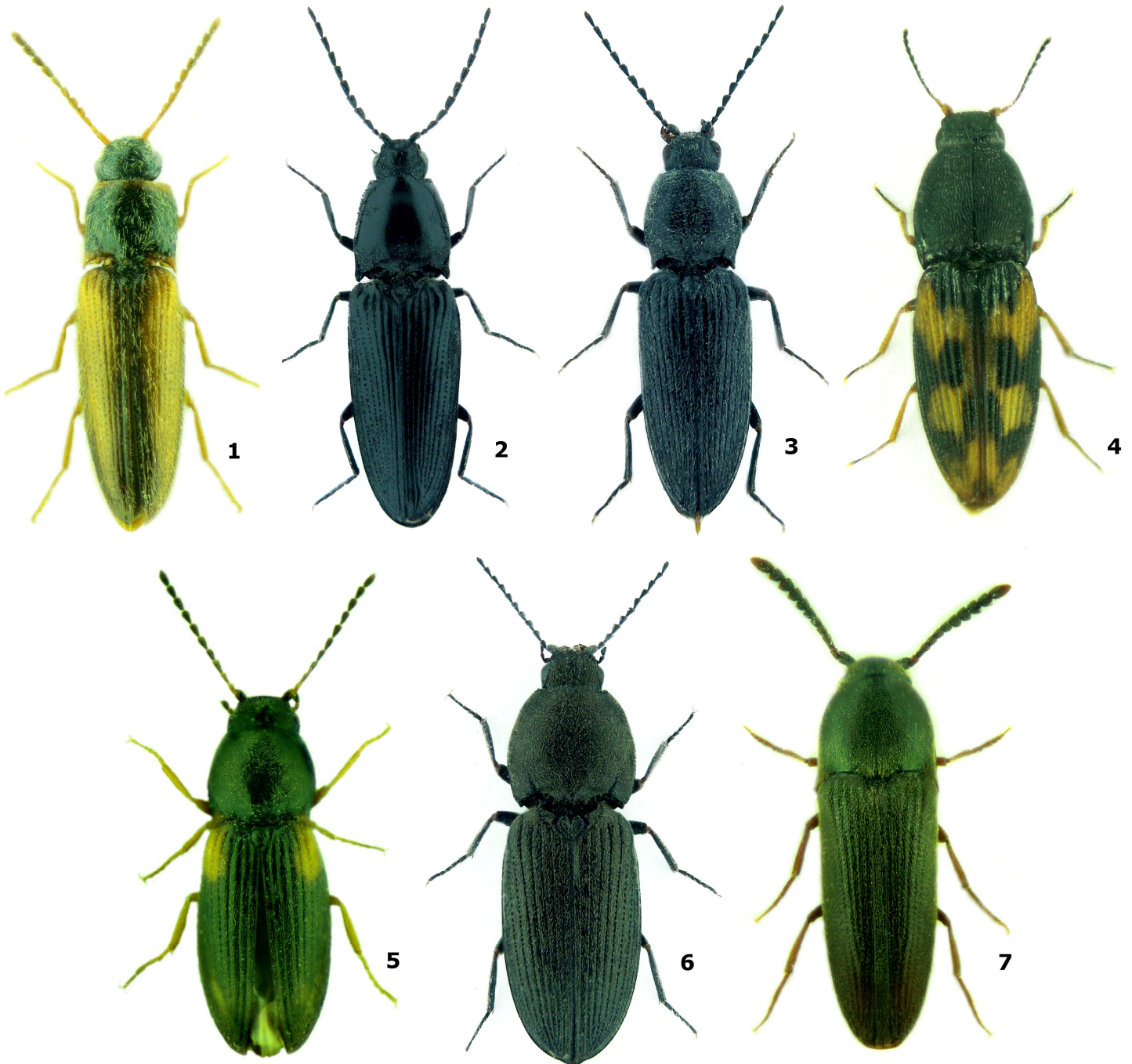
Samotný sběr materiálu byl prováděn kombinací zemních a nárazových Malajseho pastí. V Žizníkově byly zemní pasti instalovány při patě stěny činné části pískovny a pod svahem s porostem sporé vegetace. Konzervační i vnačící tekutinou byl ocet a interval výběru se pohyboval v relaci 3 – 4 týdnů. Dvě Malajseho pasti byly umístěny v letovém koridoru při stěně pískovny a v místech výjezdu z činné části pískovny podél svahu se vzrostlým náletem (především borovic a bříz). Konzervačním a smrtícím médiem by v tomto případě 50% ethanol. Interval výběru byl shodný s

výběry zemních pastí. Během výběrů byl proveden smyk vegetace i individuální sběr.

V provoďínské pískovně byly v roce 2015 použity dvě Malajseho pasti, které byly instalovány při stěně mladého porostu borovic na okraji pískovny a ve spodní části pískovny v místech, kde se okrajové porosty borovic přibližovaly a vytvářely tak ideální letový koridor. V roce 2016 vzrůstající borovice již na většině sledované plochy vytvořily zapojený porost, čímž zmizely vhodné biotopy. Malajseho past byla instalována pouze jedna ve spodní části pískovny. Zemní pasti byly v obou letech rozmístěny různě po nezarostlé ploše pískovny. Výsledky těchto dvou let jsou doplněny o starší sběry získané individuálně, smykem či pomocí barevných misek. Použité zkratky: kategorie Červeného seznamu ohrožených druhů bezobratlých ČR (Farkač et al. 2005): **CR** – kriticky ohrožený, **EN** – ohrožený, **VU** – zranitelný, **NT** – téměř ohrožený; **P** – pískovna v Provoďíně, **Ž** – pískovna v Žizníkově. Tučně jsou vyznačeny dále komentované a zobrazené druhy.

Seznam potvrzených druhů

Elateridae		
<i>Adrastus pallens</i> (Fabricius, 1792)	P	Ž
NT - <i>Adrastus rachifer</i> (Geoffroy, 1785)	P	Ž
<i>Agriotes obscurus</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
<i>Agriotes sputator</i> (Linnaeus, 1758)	-	Ž
<i>Agriotes ustulatus</i> (Schaller, 1783)	P	Ž
<i>Agrypnus murinus</i> (Linnaeus, 1758)	P	Ž
<i>Ampedus balteatus</i> (Linnaeus, 1758)	-	Ž
<i>Athous haemorrhoidalis</i> (Fabricius, 1801)	P	-
<i>Athous subfuscus</i> (O. F. Müller, 1764)	P	Ž
NT - <i>Cardiophorus nigerrimus</i> Erichson, 1840	P	Ž
<i>Cardiophorus ruficollis</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
<i>Dalopius marginatus</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
<i>Denticollis linearis</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
VU - <i>Dicronychus equisetioides</i> Lohse, 1976	P	-
<i>Ectinus aterrimus</i> (Linnaeus, 1761)	P	-
<i>Hemicrepidius niger</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
CR - <i>Negastrius sabulicola</i> (Boheman, 1852)	P	-
EN - <i>Oedostethus quadripustulatus</i> (Fabricius, 1792)	-	Ž
CR - <i>Paracardiophorus musculus</i> (Erichson, 1840)	P	Ž
<i>Pheletes aeneoniger</i> (DeGeer, 1774)	P	-
<i>Prosternon tessellatum</i> (Linnaeus, 1758)	P	-
Throscidae		
<i>Trixagus</i> cf. <i>carinifrons</i> (Bonvouloir, 1859)	P	-
<i>Trixagus dermestoides</i> (Linnaeus, 1767)	P	Ž
<i>Trixagus elateroides</i> (Heer, 1841)	-	Ž
<i>Trixagus leseigneuri</i> Muona, 2002	P	Ž
<i>Trixagus meybohmi</i> Leseigneur, 2005		Ž
<i>Trixagus obtusus</i> (Curtis, 1827)		Ž
<i>Trixagus</i> sp.		Ž
Eucnemidae		
CR - <i>Hylis olexai</i> (Palm, 1955)	P	Ž

Komentáře k významným druhům

Číslovka před jménem druhu odkazuje na obrazovou tabuli, foto L. Blažej.

Elateridae

1 – *Adrastus rachifer* (Geoffroy, 1785)

Nejčastěji se vyskytuje v okolí řek a potoků, méně často na okrajích lesů. V ČR poměrně široce rozšířený druh.

2 – *Cardiophorus nigerrimus* Erichson, 1840

Jeho biotopem jsou světlé listnaté i jehličnaté lesy. Osidluje suchou písčitou půdu pod korunami stromů. Vyskytuje se v nížinách a pahorkatinách a některými údolími proniká dosti vysoko do hor. V ČR široce rozšířený druh.

3 – *Dicronychus equisetioides* Lohse, 1976

Výhradním biotopem jsou volné písky dun nebo osluněných svahů pískoven. Vývoj nekrofágních larev zde probíhá v syké písčité půdě. Na území ČR se vyskytuje velmi lokálně, ale na zachovalých biotopech může vytvářet bohaté populace. Jde o nejvýznamnějšího psamofila mezi Elateridy ČR.

4 – *Negastrius sabulicola* (Boheman, 1852)

Primárním biotopem jsou nezatravněné písčité náplavy na březích nebo v blízkosti břehů řek a potoků a na jejich ostrůvcích. Velmi vzácně osidluje také pískovny (např. Travčice). V ČR velmi lokální a vzácný druh.

5 – *Oedostethus quadripustulatus* (Fabricius, 1792)

Vhodným biotopem jsou periodicky zaplavované zatravněné půdy v okolí řek, někdy i podmáčené louky v okolí rybníků. Imaga jsou aktivní na nižších stéblech travin od konce května do počátku srpna. V ČR nepříliš rozšířený druh.

6 – *Paracardiophorus musculus* (Erichson, 1840)

Osidluje dva odlišné typy biotopů. Jeho primárním biotopem jsou volné štěrkové půdy břehů a ostrovů vodních toků. Tento biotop však byl prakticky na celém území České republiky zničen regulacemi říčních toků a budováním přehrad. Největší známé české populace tak osidlují volné písky (Litoměřicko, Doksy). Larvy jsou dravé a nekrofágní. V ČR se aktuálně mimo severní Čechy tento druh pravděpodobně nevyskytuje.

Eucnemidae

7 – *Hylis olexai* (Palm, 1955)

Osidluje zachovalé porosty od lužních lesů nížin až po horské bukové lesy. Vývoj probíhá nejčastěji v ležících dřevě slabších i silnějších větví nebo kmenů, ale také v tlejících větvích nad zemí nebo ve stojících kmenech vhodné vlhkosti. Velmi vzácný druh, v ČR zatím známý především z Moravy, ale v poslední době přibývají nálezy ze severozápadních Čech.

Závěr

Celkem bylo zachyceno 20 druhů kovaříků, 1 druh z čeledi Eucnemidae a 6 bezpečně determinovaných druhů z čeledi Throscidae. Komentováno je 7 druhů, z nichž jsou v Červeném seznamu ohrožených druhů bezobratlých ČR (Farkač et al. 2005) uvedeni v kategorii téměř ohrožených taxonů (NT) kovaříci *Adrastus rachifer* (Geoffroy, 1785) a *Cardiophorus nigerrimus* Erichson, 1840, v kategorii zranitelných taxonů (VU) kovařík *Dicronychus equisetioides* Lohse,

1976, v kategorii ohrožených taxonů (EN) kovařík *Oedostethus quadripustulatus* (Fabricius, 1792) a v kategorii kriticky ohrožených taxonů (CR) kovařík *Paracardiophorus musculus* (Erichson, 1840) a z čeledi Eucnemidae *Hylis olexai* (Palm, 1955).

Vzhledem k uvedeným výsledkům jsou druhy vybraných čeledí brouků významnou složkou společenstva pískoven. Ty jsou jako umělá náhradní stanoviště degradovány rekultivacemi prováděnými často ve velkém rozsahu. Oproti sterilním monokulturám vysazených borovic jsou uzavřené pískovny s otevřenými písky a nezapojenými travními porosty druhově velmi pestré a přítomnost vysoce specializovaných, velmi vzácných a často ohrožených druhů z nich činí biologické klenotnice.

Uvedené téma bude v roce 2017 zpracováváno pro společný příspěvek do sborníku Bezděz, proto jsou veškerá data z regionu a okolí o komentovaných druzích a o druhové skladbě pískoven vítána.

Literatura

- BLAŽEJ L., KADLEC J., BRŮHA P., MATUŠOVÝCH P. & ČAPEK L. 2016: Brouci (Coleoptera) jírovcové aleje v oboře Vřísek (Zahrádky u České Lípy). *Bezděz*, 25: 117-158.
FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.) 2005: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. *Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.

Muzejní novinky

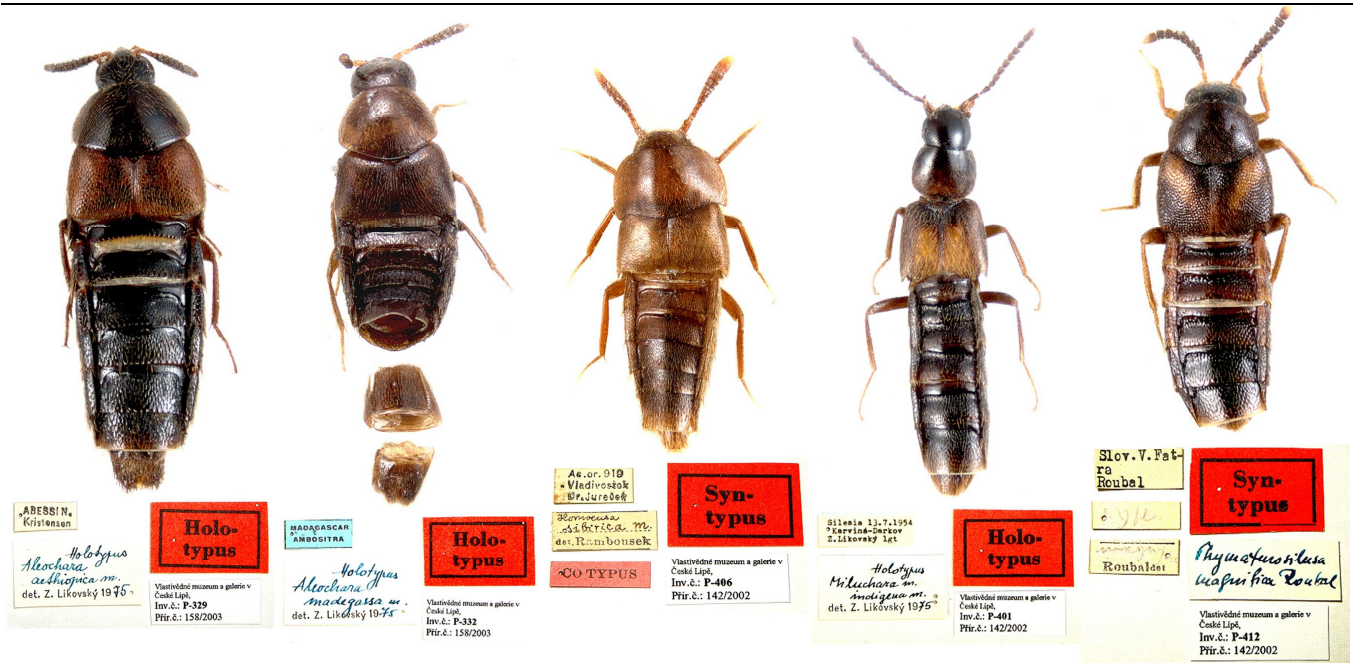
Lukáš BLAŽEJ, Pavel VONIČKA
& Pavel KRÁSENSKÝ

Stejně jako na našich webových stránkách (entolabpis.wbs.cz) funguje stejnojmenná sekce „Muzejní novinky“, po konzultaci severočeských muzejníků jsme usoudili, že kapitolu vytvoříme i v Listech EK. Bude upozorňovat na výsledky muzejní práce formou krátkých shrnutí, odkazů, citací apod., a lze zde rovněž zmínit možnosti spolupráce na faunistickém i taxonomickém výzkumu.

První příspěvek v sekci na našem webu odkázal na stránky Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě, kde je představena jedna z nejvýznamnějších sbírek pana Václava Vysokého, zakladatele našeho klubu. Střevlíci tribu Pterostichini jsou zde stručně představeni jako celek a kompletně je popsán typový materiál včetně kvalitní fotodokumentace (viz foto, zleva locotyp *Pterostichus ilgazdensis* ssp. *abanticola* Heinz a holotyp *Pterostichus zorkae* Vysoky 1983, foto L. Blažej) zhotovené ve spolupráci s Petrem Baňarem z Moravského zemského muzea v Brně.

Dalším materiálem, který je takto zpracováván, je sbírka Dr. Zbyňka Likovského. Materiál velmi složité skupiny drabčků (hl. z podčeledi Aleocharinae) je v tomto případě rekonstruován neboť bylo nutné vyměnit poškozené špendlíky i muzejky. Ve spolupráci s panem Františkem Fenglem z Ústí n. L. jsou muzejky postupně repasovány, materiál je čištěn případně

přepreparován (zejména pro potřeby fotodokumentace) a veškerý typový materiál je opět dokumentován (viz ukázka výběru, zleva: Holotyp *Aleochara aethiopica* Likovský, 1983, holotyp *Aleochara madagassa* Likovský, 1983, syntyp *Homoneusa sibirica* Rambousek, 1921, holotyp *Miluchara indigena* Likovský 1975 a syntyp *Phymatosilusa magnifica* Roubal, 1932).

V následující stati bychom chtěli představit a poukázat na významnější práce nejen s entomologickou tematikou. Jsme velmi potěšeni skutečností, že významná část prací pochází z pera členů našeho entomologického klubu.

Bezděz, část přírodovědná, 26 (2017)

Vydavatel sborníku jsou Vlastivědný spolek Českolipska, Státní okresní archiv Česká Lípa a Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě. Jedná se o recenzované odborné periodikum přinášející původní odborné studie a další materiály z oborů historie a přírodovědy českolipského regionu. Sborník je tištěn v černobílém provedení. Na níže uvedeném odkazu jsou obsahy všech vydaných sborníků (ročníky 1–26).

http://www.vscl.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=52&Itemid=61

L. Blažej publikoval ve svém příspěvku výsledky ročního průzkumu vybraných skupin žahadlových blanokřídých (kutilek a vos) v žizníkovské pískovně. Uvádí výskyt 69 druhů kutilek a 13 druhů vos, přičemž je komentováno 26 významných druhů.

Kolektiv autorů J. Černý, L. Čapek, Z. Lust a L. Blažej předkládají výsledky průzkumu motýlů v oboře Vřísek z roku 2015 a 2016. Ze zjištěných 256 druhů motýlů je hlášeno 28 druhů nových pro faunu Českolipska, u 25 druhů byly potvrzeny historické údaje o výskytu v regionu a komentováno je 18 druhů faunisticky, případně ekologicky významných.

Posledním přírodovědným článkem v tomto sborníku jsou zpracované fosilní nálezy P. Mužáka z širšího území Písečné. V letech 2014 – 2016 bylo v jizerském souvrství rozlišeno 15 druhů makrofauny, včetně 3 nově potvrzených druhů. Nález biostratigraficky významného mžže *Mytiloides scupini* (Heinz, 1930) umožňuje řazení zdejších pískovců k nejvyšší části svrchního turonu.

Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy, 34 (2016)

Vydavatelem je Severočeské muzeum v Liberci. Toto odborné recenzované periodikum je vytištěno na kvalitním křídovém papíře, přičemž v člancích nechybí řada barevných fotografií i černobílých pérovek. Na níže uvedeném odkazu jsou obsahy všech dosud vydaných sborníků (ročníky 1 – 34) a počínaje ročníkem 26 (2008) i všechny články v pdf ke stažení.

http://www.muzeumlb.cz/?page=sborniky_prirodoveda

V úvodním článku uvádí mykolog J. Slaviček výsledky průzkumu makromycet NPR Jizerskohorské bučiny, jedné z nejrozsáhlejších lesních rezervací v České republice. Autor zde našel 176 druhů hub včetně devíti druhů zařazených v červeném seznamu ČR. Článek doplňuje řada barevných fotografií méně známých hub.

P. Dolejš a A. Kúrka shrnují ve svém příspěvku výsledky průzkumu pavoukovic na několika lokalitách Ještědského hřbetu, které doplnili o dosud nepublikované údaje o sekáčích ze sbírky V. Šilhavého uložené v Národním muzeu v Praze.

Z. Havelda uvádí zajímavé nálezy vřetenušky obecné a její rozšíření v severních Čechách.

V příspěvku J. Preislera, M. Bartáka a P. Voničky (psaného v angličtině) jsou uvedeny nálezy 52 druhů čeledi vírilkovití (Diptera: Fanniidae) v Jizerských horách, na Frýdlantsku a v okolí Liberce. Dva druhy byly z této oblasti již dříve publikovány jako nové pro Českou republiku.

L. Blažej, J. Macek a M. Trýzna shrnují výsledky průzkumu vybraných skupin žahadlových blanokřídlých (kutilek a vos) v chladných a inverzních stanovištích Národního parku České Švýcarsko. Z celkového množství 118 zjištěných druhů je 37 druhů zařazených v červeném seznamu ČR a pět druhů je regionálně faunisticky významných. Součástí článku jsou originální kresby význačných taxonů zhotovené L. Blažejem.

V práci P. Voničky a P. Krásenského jsou uvedeny výsledky několikaletého výzkumu fauny střívkovitých a drabčíkovitých brouků na území evropsky významné lokality Údolí Jizery a Kamenice. Autoři odtud uvádějí celkem 240 druhů včetně 26 druhů zařazených v červeném seznamu ČR.

Zbývá ještě zmínit stručný příspěvek M. Pudila k výskytu bobra evropského na Liberecku, který tento ročník sborníku uzavírá.

Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, 38 (2016)

Vydavatelem je Oblastní muzeum v Mostě. Odborné recenzované periodikum je vytištěno na kvalitním křídovém papíře v barevném provedení. V současnosti je tematicky zaměřeno kromě zoologie i na botaniku a geologii.

Úvodní článek I. Táborského je věnován historii přírodovědného oddělení Oblastního (dříve okresního) muzea v Mostě. V textu je kromě historie vzniku samotného oddělení, výčtu nejdůležitějších akvizic z geologie, botaniky a zoologie (zejména entomologie) či preparátů, také dosti podrobně popsáno personální obsazení tohoto pracoviště od nejstarších dob muzea až do současnosti.

V. Joza uvádí floristické údaje s komentáři k výskytu rozsáhlejšího souboru ochranně a fyto geograficky pozoruhodných druhů cévnatých rostlin z Mostecka a Litvínovska.

Příspěvek P. Zdvořáka přináší data o nových nálezech několika taxonů jestřábníků (rody *Hieracium* a *Pilosella*) v Krušných horách a podhůří.

P. Benda a J. Juda přinášejí informace o 4 letních koloniích vrápence malého v okrese Děčín v Ústeckém kraji. Článek je doplněn o historické údaje o letním výskytu v rámci sledovaného území.

Příspěvek J. Bažanta se zabývá ptačí populací mokřadu Za pilou u Mariánských Radčic v okrese Most. Během pozorování v letech 2015 až 2016 bylo na lokalitě zjištěno celkem 81 druhů ptáků.

V dalším příspěvku se J. Bažant věnuje ptactvu vodní nádrže Bettynka u Vtelna v okrese Most. V průběhu roku 2015 a 2016 bylo na sledované lokalitě pozorováno 72 druhů ptáků.

A. Roušar shrnuje výsledky arachnologického průzkumu rašeliniště Na loučkách, které se nachází v Krušných horách v okrese Chomutov. Celkem z lokality uvádí 101 druhů pavouků, z nichž 19 je komentováno jako významných.

D. Koutecký, J. Frouz a A. Hošťálková informují o nálezu stepníka *Eresus sandaliatus* (viz foto P.

Krásenský) na Černockém vrchu u Malé Černoce na Podbořansku.

Uvedené příspěvky doplňují personalia několika přírodovědců působících v současnosti či nedávné minulosti v severozápadních Čechách.

Poznámky k výzkumu anthribidů na Madagaskaru Miloš TRÝZNA

Těžko jsem tomu sám věřil, ale letošního roku jsem navštívil Madagaskar již poosmé. Za tu dobu jsem společně s kolegy prováděl výzkum v celkem 10 národních parcích (Montagne d'Ambre, Ankarafantsika, Andasibe, Mantadia, Kirindy, Ranomafana, Andringitra, Isalo, Zombitse-Vohibasia a Tsimanampetsotsa), 3 rezervacích (Foret d'Ambre, Ambohitantely a Andranomena), v několika dalších významných lokalitách (např. Montagne de Francais na severu či Mahafaly plateau na samotném jihu) a příležitostně i na několika nechráněných a často poničených lokalitách v rámci cestování po celém Madagaskaru.

Z Madagaskaru bylo dosud popsáno 296 druhů anthribidů. Jedná se většinou o starší popisy slovních entomologů, recentně se na taxonomickém výzkumu podílel Robert Frieser (Feldafing u Mnichova), který odtud popsal rovných 120 druhů.

O anthribidy Madagaskaru jsem se začal podrobněji zajímat v roce 2007, kdy jsem uskutečnil svou první výpravu na tento ostrov. V té době pro mne bylo hledání a chytání anthribidů velmi těžké, z celé této výpravy jsem tehdy přivezl pouze několik desítek převážně běžných druhů. Teprve mnohem později jsem začal přicházet na to, jak vlastně tyto brouci žijí, jaké biotopy preferují a jakými metodami je možné je získat. A tak jsem postupem času přešel ze spíše náhodného sbírání anthribidů na příhodných lokalitách k sofistikovanému a velmi produktivnímu sběru. Cesta poznání však byla velmi zdoluhavá...

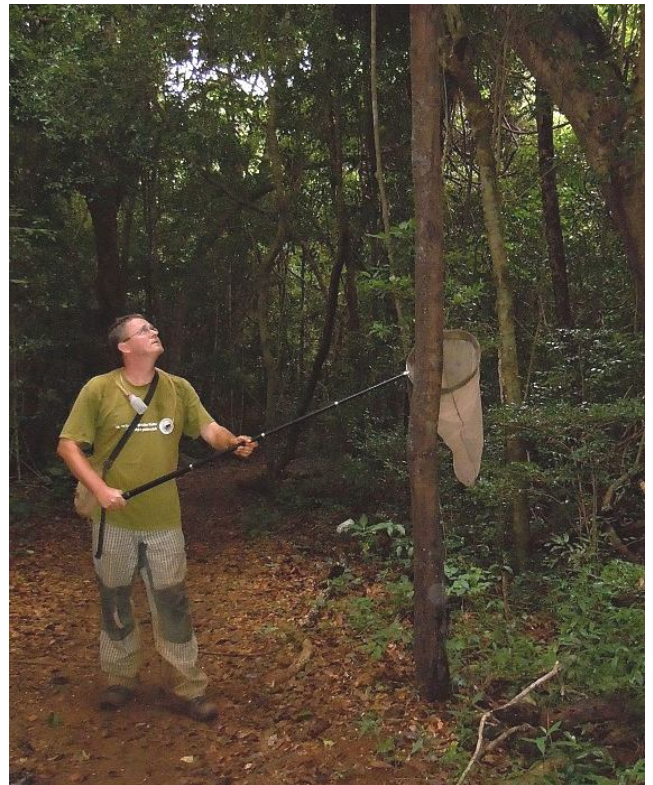
Naprostá většina anthribidů je vázána na zachovalé biotopy s dostatkem mrtvého či odumírajícího dřeva. Není-li takové dřevo přítomno či je na lokalitě pouze ve velmi omezeném množství, je sběr brouků této čeledi velmi nesnadný

až nemožný. Navíc toto dřevo musí být entomologovi dostupné tak, aby na něm mohl sbírat. Často vidím zasychající či mrtvé dřevo vysoko v korunách stromů; anthribidi tam jistě jsou, ale dosud neznám jednoduchou a účinnou metodu, jak je z těchto výšek získat.

Nejsnadnější je sběr anthribidů na mrtvém dřevu ležícím na zemi. Pokud je takové dřevo napadeno pro člověka neviditelným myceliem hub, může být sběr velmi produktivní. Na foto vlevo nahoře je vidět čerstvě spadlý strom (na některých větvích stále byly uschlé listy), na kterém jsem během jediného týdne nasbíral přes 20 druhů často i ve větších počtech. Najít takový strom je pravým štěstím pro anthribidologa, takovéto nálezy jsou však vesměs ojedinělé až výjimečné. Prováděl jsem oklep koncových částí větví a smyk spodní strany silných větví a kmene obyčejnou motýlářskou sítkou o průměru 35 cm. Vše se ale musí provádět velmi rychlými pohyby neboť anthribidi jsou neuvěřitelně hbití a rychlí letci. Rovněž tak je nutné dbát zvýšené pozornosti při vybírání ulovených jedinců ze sítě.

Mnohem častěji se musím spokojit s oklepáváním menších na zem spadlých suchých větví či kmenů, kde je anthribidů (pokud tam vůbec jsou) nepoměrně méně. I zde je nutné sítkou neustále pohybovat a třást, neboť chycení jedinci mají snahu okamžitě ze sítě vylétnout a bez užitku pro taxonomii opětovně zmizet v šeru pralesa. Osvědčilo se i jakési smýkání stojících zasychajících či mrtvých kmenů, které opět provádím co nejrychlejšími pohyby (viz foto vpravo nahoře).

Bez ohledu na použitou metodu je však nejdůležitější jedna skutečnost. Pokud je na nějakém stromě, kmeni či větvi uloven jakýkoliv anthribid, znamená to, že tento ekotop je vhodný pro přítomnost anthribidů a že se brouci budou na toto místo v průběhu dní stále vracet a budou naletovat noví jedinci i dalších předtím nezachycených druhů. Toto je snad nejzásadnější, zcela logické, jednoduché a velmi produktivní zjištění, ke kterému jsem při sběru anthribidů dospěl.

Kromě základních a výše uvedených metod používáme na expedicích i metody další, kterými sice většinou nezískáme větší počet jedinců, zato však druhy málo známé, jedinečné a často pro vědu zcela nové. K těmto metodám patří především prosévání pralesní hrabanky, které zachytí druhy žijící v naprosto jiném prostředí. Prosevní anthribidi žijící ve zcela specifické nice tvoří dosud zcela neprobádanou skupinu a první vzorky ukázaly, že naprostá většina takto získaných anthribidů bude patřit nejen k novým druhům, ale i rodům. Prosevní aktivity na našich expedicích organizuje Petr Baňar, který rovněž využívá žlutých misek a nárazových pastí (viz foto vlevo dole). Těmito metodami lze odchytnout proletující anthribidy, většinou se však v obou případech jedná o náhodné kusy.

Zcela ojedinělou, velmi produktivní a poněkud kuriózní metodu získání anthribidů jsem objevil vlastně náhodou, ale nemohu ji nezmínit. V Národním parku Andasibe a Mantadia je vytvořeno v pralesě několik turistických okruhů. Na těchto stezkách bylo před několika lety vybudováno pár dřevěných mostků usnadňující překonání menších vodních toků (viz foto na další straně). Mostky byly opatřeny dřevěným zábradlím

natřeným hnědou barvou. Barevný nátěr byl přírodními vlivy v průběhu času narušen a ze zábradlí začaly vyrůstat nejružnější houby. Bylo až neuvěřitelné, kolik různých druhů anthribidů zde bylo možné získat smykáním spodní strany zábradlí. Překvapením bylo i získání pěti exemplářů stejného druhu, kteří patří k dosud nepopsanému rodu.

Kombinací všech metod se v posledních letech daří získávat několik set anthribidů z každé expedice. Do budoucna bude nutné zaměřit se na dosud nenavštívené lokality především v odlehlejších a obtížně dostupných oblastech Madagaskaru.

Foto M. Trýzna & K. Kudrnová

Literatura

- FRIESER R. 2010: Teilergebnisse der entomologischen Expedition von Milos Trýzna auf Madagaskar in 2007 mit Genehmigung ANGAP (Coleoptera: Anthribidae). *Acta Coleopterologica*, 26 (1), 3–22.
- TRÝZNA M. 2017: Description of a new species of the genus *Tophoderes* Dejean (Coleoptera: Anthribidae) from east Madagascar, with images of all Madagascan species of the genus. *Zootaxa*, 4221 (3): 377–385. <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4221.3.6>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2012: New species of *Adapterops* (Coleoptera: Anthribidae) from east Madagascar with a key to species and notes on sexual dimorphism and biodiversity of the family. *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae*, 52 (2), 475–485. http://www.aemnp.eu/pdf/52_2/52_2_475.pdf
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2013a: A new species of the genus *Apatenia* (Coleoptera: Anthribidae) from Madagascar with notes on female genitalia, redescription of the female of *Apatenia quadristigma* Frieser and list of Madagascan species. *Zootaxa*, 3609 (5), 504–512. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.3609.5.6>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2013b: A new species of the genus *Basidissus* (Coleoptera: Anthribidae) from east Madagascar, with a key to species. *Zootaxa*, 3721 (1), 71–78. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.3721.1.3>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2014a: A new species of the genus *Blaberops* (Coleoptera: Anthribidae) from east Madagascar, with a key to species. *Zootaxa*, 3826 (2), 386–392. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.3826.2.8>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2014b: Description of a new genus and species, *Pseudobasidissus barclayi* (Coleoptera: Anthribidae), from east Madagascar. *Zootaxa*, 3869 (2), 180–188. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.3869.2.8>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2015a: A new species of *Tophoderes* Dejean from northern Madagascar with a checklist of the species (Coleoptera: Anthribidae). *Zootaxa*, 3905 (2), 264–272. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.3905.2.7>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2015b: A new species of the genus *Adapterops* (Coleoptera: Anthribidae) from northern Madagascar, with a catalogue and key to species. *Zootaxa*, 4052 (4), 485–489. <http://dx.doi.org/10.11646/zootaxa.4052.4.8>
- TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2016: Two new species of *Diastatotropis* Lacordaire (Coleoptera: Anthribidae) from east Madagascar

with a key to species of the genus. *Zootaxa*, 4161 (3): 429–436. <http://doi.org/10.11646/zootaxa.4161.3.310>

TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2017a: A new species of *Diastatotropis* Lacordaire (Coleoptera: Anthribidae) from Montagne d'Ambre National Park, northern Madagascar. *Zootaxa*, 4221 (5): 537–544. <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4221.5.3>

TRÝZNA M. & BAŇAŘ P. 2017b: Two new species of *Adapterops* (Coleoptera: Anthribidae) from protected areas of northern Madagascar, with a key to species, and new faunistic data on the genus. *Zootaxa*, 4231 (2): 238–250. <https://doi.org/10.11646/zootaxa.4231.2.6>

Dvě výpravy do Arménie Josef KADLEC

Do této malé země jsem v posledních letech zavítal dvakrát s cílem poznat místní entomofaunu. První expedici jsem podnikl začátkem června roku 2014, společně s kolegy Štěpánem Hofmeisterem, Vaškem Klapkou a Martinem Petřelkou. Byla to pro nás všechny první cesta do této malé hornaté zakavkazské země. Po hladkém letu z Prahy a přistání v Jerevanu, jsme na letišti nejprve vyřídili formality s půjčením zamluveného auta, kterým byla Dacia Duster, což vzhledem k stavu místních silnic byla vcelku dobrá volba. Předem jsme získali nemálo informací a lokalit od kolegů, kteří zde byli již v předchozích letech, ale realita byla jako vždy trochu jiná. V plánu jsme měli navštívit několik atraktivních lokalit v různých částech země. Entomologicky jsme se zaměřili především na brouky čeledi Cerambycidae a Scarabaeidae, ale sbírali jsme i zástupce mnoha dalších čeledí.

První navštívenou lokalitou byla hora Arailer. Na svazích s pastvinami se na rostlinách rodu *Ferula* vyskytovali nádherní tesaříci rodu *Mallosia*, konkrétně *Mallosia (Semnosia) scovitzii* (Faldermann, 1837) a *Mallosia (Eumallosia) brevipes* Pic, 1897. Samci v horku poletovali a nelétavé samice seděly v dolních polovinách rostlin. V pažkách listů jsem o dva roky později objevil a nasbíral větší množství *Phytoecia erivanica* Reitter, 1899. Na různých druhých bodláků jsme nacházeli další brouky ze skupiny Phytoecini a Agapanthini, drobné krasce *Meliboeus robustus* (Küster, 1852). Občas nad travními porosty přelétl i krasec *Julodis andreae* (Olivier, 1790). V trusu ovcí a krav jsem nacházel rozličné zástupce rodu *Onthophagus*, *Scarabaeus* a *Aphodius*. Nejvíce mě potěšil nález foleofilního *Onthophagus sacharovskii* Olsouffiev, 1918, který obývá nory syslů.

Nedaleká hora Aragats, která je nejvyšším vrcholem Arménie (4090 m n. m.), byla dalším navštíveným místem. Zde jsme na úbočích sbírali opět různé zástupce tesaříkovitých, mezi kterými nechyběli již zástupci rodu *Dorcadion*, konkrétně *D. dimidiatum* Motschulsky, 1838, *D. scabricolle* s. str. Dalman, 1817 a *D. apicerufum* Breuning, 1943. Na horu vede relativně slušná cesta až do výše cca 3200 m n. m. k jezeru Kari. Cestou k jezeru jsme na několika zastávkách sbírali nejen dorcadiony, ale i zástupce čeledi Carabidae – *Carabus maurus* (Adams, 1817), *Carabus cribratus* Quensel, 1806, *Calosoma (Callisthenes) brevisculum* (Manner-

heim, 1830), *Zabrus aurichalceus* M. F. Adams, 1817 a další.

Zajímavou lokalitou bylo okolí kláštera Geghard. Zde se nacházelo opravdu velké množství různých druhů phytoecií a agapanthií. Na topolech jsme zde v podvečer našli zajímavého tesaříka *Enoploderes sanguineum* Faldermann, 1837.

Z Geghardu jsme přešli do sníženiny u města Vedi a odsud vyrazili na náročnou túru při hranici rezervace Khosrov na vrchol hory Khuttssar. Po překonání cca 800 výškových metrů prudkým svahem s řídkým porostem stepních a polopouštních rostlin jsme stanuli pod vrcholem, kde byly nádherné louky s výskytem semnosí, různých druhů agapanthií a phytoecií, jako např. *Agapanthia korostelevi* Danilevsky, 1985, *A. dahli walteri* Reitter, 1898 či *Phytoecia kurdistana* Ganglbauer, 1883. Sbíralo se zde pěkně, ale čas ubíhal rychle.

Pozdě odpoledne jsme se vrátili dolů zpět k autu a přešli k jezeru Sevan, které je největším jezerem v celém Zakavkazí a nachází se v nadmořské výšce cca 2000 m. Zde jsme jen přenocovali a druhý den vyrazili do oblasti Dilijan, kde se nacházejí listnaté lesy. Zde jsme v sedle s květnatými horskými loukami objevili pěknou lokalitu s nálezy *Leptorhabdium caucasicum* (Kraatz, 1879), *Paraclytus sexguttatus* (Adams, 1817) či *Fallacia elegans* (Faldermann, 1837). Odsud jsme přejížděli a cestou se zastavovali na několika zajímavých menších lokalitách, až jsme dojeli k vesničce Aghberk. Na pastvinách se ve velkém množství vyskytovalo několik druhů dorcadií (*D. scabricolle* s. str., *D. sulcipenne goektshanum* Suvorov, 1915, *D. semilucens* Kraatz, 1873, *D. striolatum* Kraatz, 1873, *D. mniszeczi* Kraatz, 1873) a v trusu množství zajímavých koprofágů. Při druhé expedici jsem zde nasbíral i několik exemplářů nádherného *Oniticellus festivus* (Steven, 1809). Po vydatném sběru jsme u jezera Sevan postavili stany a další den vyrazili na delší cestu k jihu. Nejprve jsme se zastavili u Vorotan passu na *D. bistriatum* Pic, 1898 a *D. scabricolle sevagense* Reitter, 1889 a pak pokračovali až do Meghri passu na *D. seminudum* Kraatz, 1873. Poté jsme sjeli dolů k vesničce Lichk, kde byla velmi zajímavá lokalita na phytoecie a agapanthie, ale vzhledem k brzkému nástupu jara bylo již zde na vydatnější sběry pozdě.

Druhú expedici do Arménie jsem podnikl o 2 roky později, spolu s Štěpánem Hofmeisterem, Láďou Klapkou a Vládou Skoupým, který v Arménii již několikrát byl. Vydali jsme se přibližně o týden dřív než při předchozí výpravě, protože jsme chtěli zachytit jarní brouky, a to hlavně dorcadiiony. Do Arménie jsme letěli přes Moskvu, přímé lety z Prahy bohužel již nelétají. Na letišti jsme vyzvedli auto, tentokrát Hyundai Tucson s automatickou převodovkou, kterou mimochodem do terénu mohu jen doporučit. Při této výpravě jsme navštívili i některé pro nás nové lokality, např. okolí Semjonovky, kde jsme zjistili výskyt *Dorcadion nitidum* Motschulsky, 1838 a *D. indutum nigrosuturatum* Reitter, 1897. Dalším cílem bylo

jezero Sevlích (ležíci na azerbajdžánských hranicích, ovšem v oblasti Náhorního Karabachu, který je od jejich války pod správou Arménie) v nadmořské výšce cca 2600 – 2700 m, kde jsme našli vytouženého *D. sevlizii* Danilevsky, 1985, který byl cílem náročné cesty. Cesta k jezeru byla velmi rozbitá, 10 km jsme autem zdolávali skoro celou hodinu. Cestou jsme sbírali *D. indutum indutum* Faldermann, 1837 a různé střevličky.

Nedaleko města Vayk na kamenitých stepních svazích na květy pryšce naletovala *Cortodera pseudomophlus* Reitter, 1889 a na jihu u města Karajan se na květech chrp ve velkém nacházela *Cortodera kaphanica* Danilevsky, 1985. Ostatně během dvou návštěv se mi podařilo nasbírat téměř všechny druhy cortoder, které se v Arménii vyskytují včetně jejich subspecií.

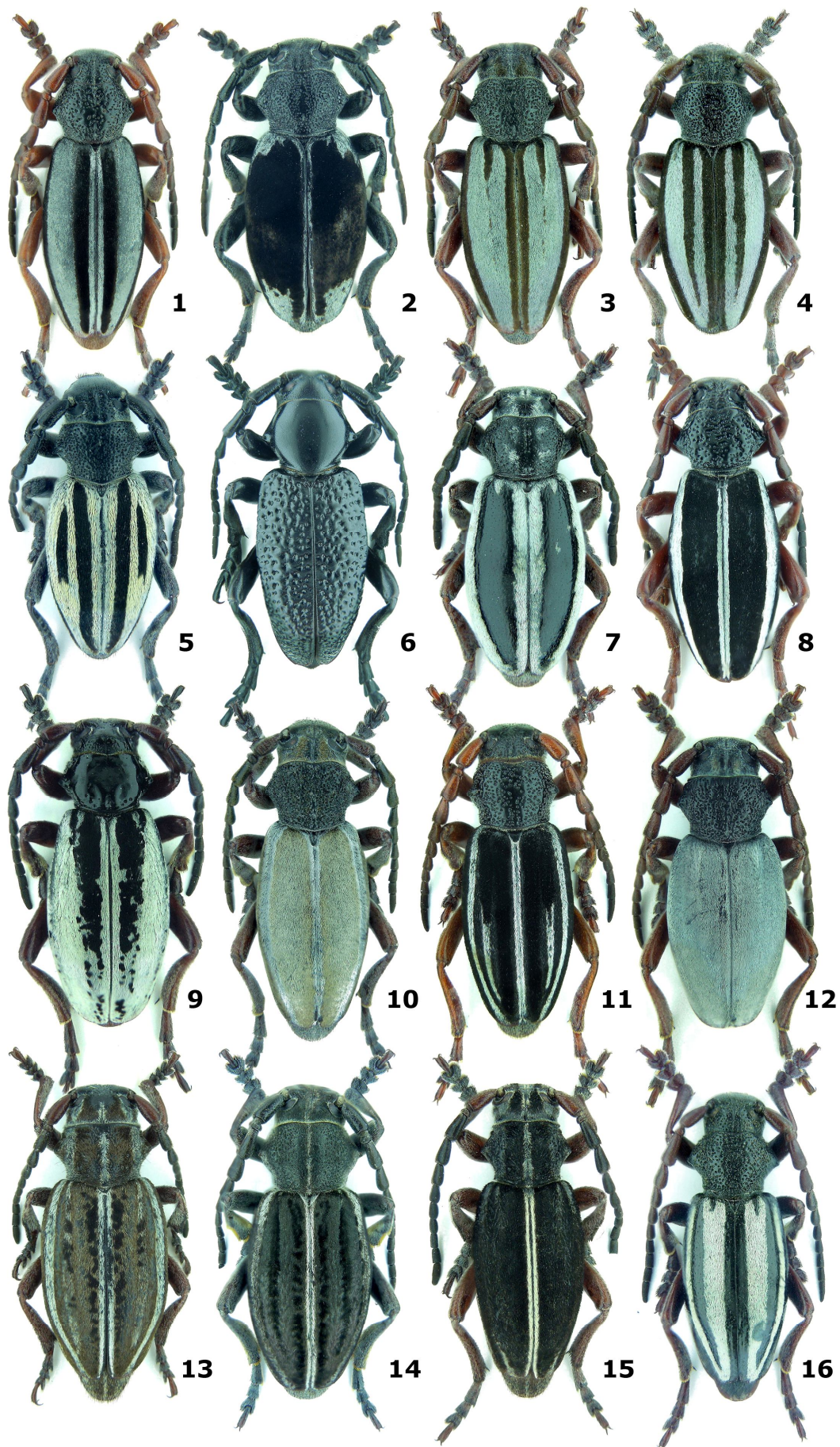
Navštívili jsme i lokalitu u Lichku na jihu, která oproti návštěvě před dvěma lety byla na brouky mnohem bohatší s mnoha zajímavými nálezy (*Dorcadion laeve vladimiri* Danilevsky & Murzin, 2009 či *Stenidea genei* (Aragona, 1830).

Celkově hodnotím tuto výpravu jako velmi úspěšnou, neboť jsme nasbírali velké spektrum druhů, které se snad nepodařilo získat na žádné jiné předchozí expedici. Jediné co nás omezovalo, bylo počasí. Celá expedice byla hlavně v horách dosti deštivá a museli jsme využívat každé chvíle, kdy svítilo sluníčko.

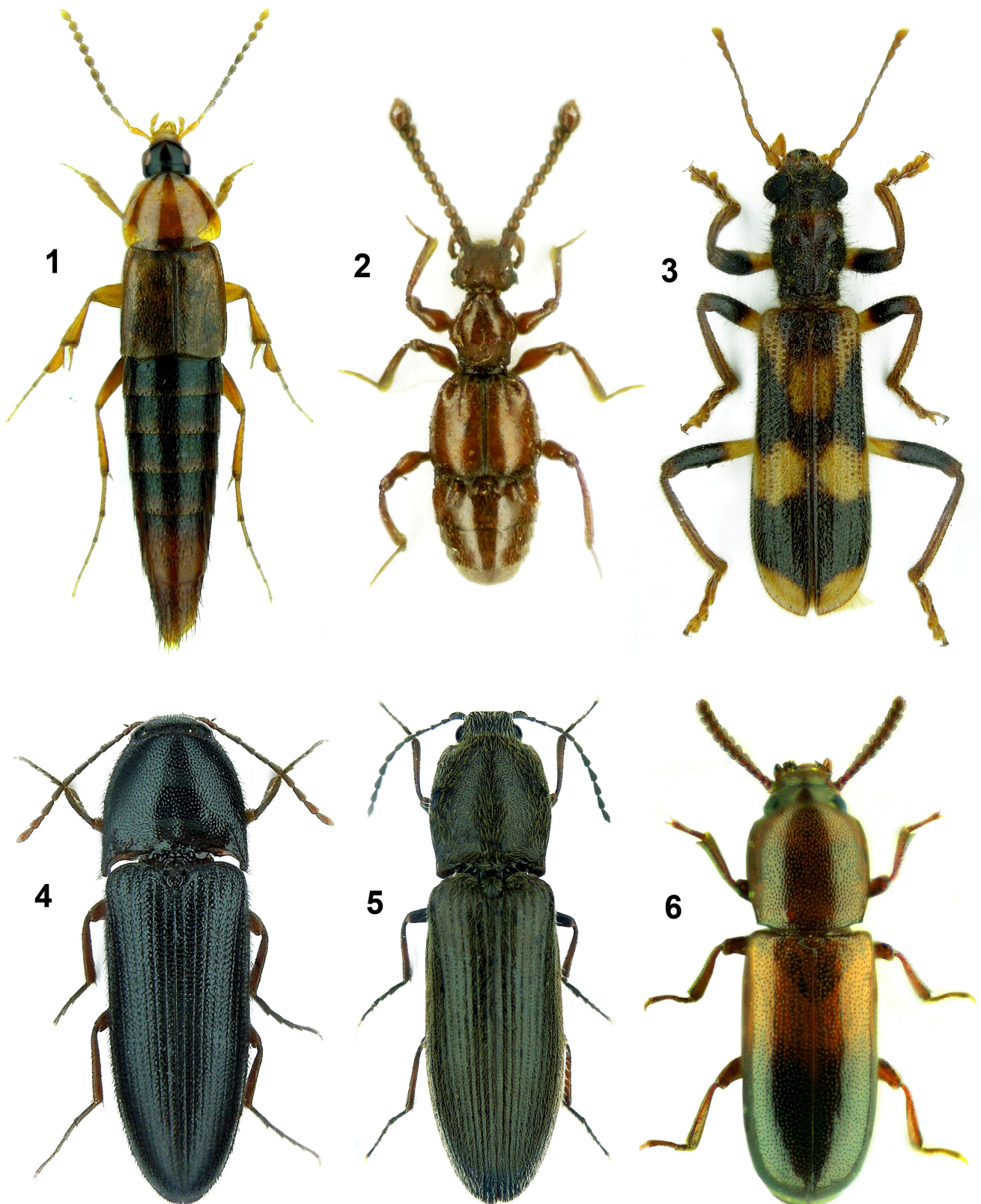
Na závěr nemohu jinak, než návštěvu Arménie každému vřele doporučit, protože se jedná o krásnou zemi turistickým ruchem nepolíbenou, plnou pohostinných lidí a s překrásnou přírodou. Arménie je zkrátka perlou Zakavkazí. Sbíráni hmyzu je, až na národní parky a rezervace, bezproblémové. Pokud chce někdo sbírat i v národních parcích a rezervacích, je nutné si zařídit povolení ke sběru. Za ty dvě návštěvy Arménie jsme poznali, že Arménie jsou na svoji přírodu hrdí a snaží se ji chránit.

Navštívené lokality v mapě Arménie (zdroj: armenica.org): 1 - hory Arair a Aragatz, 2 - Geghard, 3 - Khosrov, 4 - Dilijan, 5 - Meghri.

Dorcadion of Armenia, foto L. Blažej, J. Kadlec coll., **1** – *Dorcadion bistratum* Pic, 1898, **2** – *D. dimidiatum dimidiatum* Motschulsky, 1838, **3** – *D. indutum indutum* Faldemann, 1837, **4** – *D. indutum nigrosuturatum* Reitter, 1897, **5** – *D. laeve vladimiri* Danilevski & Murzin 2009, **6** – *D. mniszeczi mniszeczi* Kraatz, 1837, **7** – *D. nitidum* Motschulsky, 1838, **8** – *D. scabricolle scabricolle* Dalman, 1817, **9** – *D. scabricolle sevanense* Reitter, 1889, **10** – *D. semilucens* Kraatz, 1873, **11** – *D. seminudum* Kraatz, 1873, **12** – *D. sevliczi* Danilevsky, 1985, **13** – *D. sulcipenne argonauta* Suvorov, 1913, samice, **14** – dtto, samec, **15** – *D. sulcipenne goektshanum* Suvorov, 1915 a **16** – *D. wagneri* Küster, 1846.

Významné druhy brouků Havraniho vrchu v Bělé u Děčína, foto L. Blažej: **1** - Drabčík *Parabolitobius inclinans* (Gravenhorst, 1806), **2** - Hmatavec *Batrissus formicarius* Aubé, 1833, **3** - Pestrokrovečník *Opilo mollis* (Linnaeus, 1758), **4** - Kovařík *Brachygonus megerlei* (Lacordaire, 1835), **5** - Kovařík *Athous zebei* Bach, 1852 a **6** - Potemník *Corticeus bicolor* (A. G. Olivier, 1790).